

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP
1901—1902.

*Vergadering van Donderdag 10 April 1902,
's avonds te 8 uur, te Amersfoort.*

Voorzitter: Kolonel DE VLAMING.

De VOORZITTER, de vergadering openende, zegt:

Mijne Heeren!

Het is mij aangenaam u welkom te mogen heeten in deze bijeenkomst. Met genoegen hebben wij dit jaar Amersfoort in aanmerking kunnen brengen voor het houden eener vergadering, nu het aantal der leden, dank zij de activiteit van den correspondent, boven de 50 is gestegen. Een garnizoen, zoo groot als dat te Amersfoort, zou zeer zeker een nog grooter aantal leden kunnen tellen, en meerdere belangstelling mocht met reden worden verwacht. Blijkbaar zijn echter de belangen der Vereeniging alhier in goede handen en zal de voorgestelde gewijzigde werkwijze ook ten goede komen aan het ledental alhier. De ondervinding zoowel te 's-Hage als elders opgedaan, heeft geleerd dat er na het houden der voordracht in den regel weinig opgewektheid bestaat en meestal ook weinig tijd beschikbaar is tot het voeren van het debat, en een ernstige gedachtenwisseling in den regel achterwege blijft. Het onderwerp voor dezen avond lag eenigszins in de richting der belangen van de bereden wapens, en werd daarom in het bijzonder voor Amersfoort bestemd. In de toekomst zal het ons aangenaam zijn ook hier ter stede een avond nitsluitend

aan het debat te wijden, in de hoop daarmede toenemende belangstelling op te wekken.

Aan de orde is de ballotage van candidaten.

De VOORZITTER verzoekt de heeren van Kuyk en Mazel met hem het bureau van stemopneming te willen uitmaken.

De uitslag der stemming is, dat tot leden worden toegelaten de heeren: J. M. J. H. Lambooy, 1e luitenant der infanterie te 's-Gravenhage; F. J. L. van de Pol, kapitein der infanterie te Geertruidenberg en Jhr. G. J. W. C. H. Graafland, gep. luit.-kolonel N.-I. Leger te Haarlem.

De VOORZITTER dankt de heeren van het stembureau voor de door hen volbrachte taak.

Thans is aan de orde de voordracht van den heer J. V. WESTENBERG, Ritmeester-Adjutant der cavalerie, over:

Beschouwingen over de recruteering van het Nederlandsche leger, meer in het bijzonder wat de bereden wapens betreft.

De heer WESTENBERG:

Mijne Heeren!

Zooals bekend is, is het Nederlandsche leger tot dusverre samengesteld uit vrijwilligers en miliciens. Waar nu het geval zich voordoet, dat reeds sedert verscheidene jaren de toevoer van vrijwilligers bij het wapen der infanterie en, voornamelijk sedert 1897, ook dien voor de bereden wapens aanmerkelijk is afgenomen en wel bij deze laatste zoudanig, dat de dienst en de oefeningen daaronder zeer lijden, is het dunkt mij niet van belang ontbloomt dien toestand eenigszins nader te beschouwen, kan het zijn de oorzaken daarvan op te sporen en te beramen of reeds alle middelen ter verbetering zijn toegepast. Mocht dit laatste wel het geval zijn, om welke reden ook, dan zal vrij spoedig de tijd aanbreken dat het leger geheel uit militie zal moeten worden samengesteld, waarbij de zich alsdan nog aanmeldende vrijwilligers als toegift zullen moeten worden beschonwd.

Zoude dit te betreuren zijn? Naar mijne meening in minder mate dan sommigen misschien zouden denken, mits slechts rekening worde gehouden met de omstandigheid, dat de miliciens zoodanig kunnen worden geoefend, dat zij voldoen aan de hooge militaire eischen, die in den tegenwoordigen tijd aan elk behoorlijk leger in 't algemeen en niet het minst aan de bereden wapens in het bijzonder, kunnen en moeten worden gesteld.

Hoofdzakelijk maatschappelijke toestanden maken, dat even als bij ons, ook in vele andere rijken, zelfs daar waar meer liefde voor den militairen stand dan in ons vaderland bestaat, de toevloed van vrijwilligers hoe langer hoe minder wordt.

Allerlei middelen om hierin verbetering aan te brengen, voornamelijk ook met het doel althans het kader uit vrijwilligers te doen bestaan, zijn en worden daar beproefd.

Ten einde misschien ook voor ons eenig nut daaruit te kunnen putten, heb ik gemeend dat het niet ondienstig was vooraf in 't kort de recruteering der legers van enkele omliggende rijken, hoofdzakelijk met het oog op de bereden wapens, na te gaan.

DUITSCHLAND.

Bij de cavalerie en rijdende artillerie duurt de eerste oefening der militie, gewoonlijk eerst aanvangende met het begin van het 21e jaar, 3 jaar; bij de overige wapens 2. Deze is ook de kortste tijd, waartoe vrijwilligers voor een eerste dienstverbintenis bij genoemde wapens worden toegelaten.

Acht de Keizer het in 's lands belang noodig de militie langer in actieven dienst te houden, dan telt deze langere oefeningstijd voor een herhalingsoefening.

Na afloop der eerste oefening gaat de militie 5 jaar over bij de reserve, vervolgens 5 jaar bij het eerste »Aufgebot» der landwehr (cavalerie en rijdende artillerie 3 jaar) en dan tot het begin van het 40e jaar bij het tweede »Aufgebot» van deze laatste. Ieder reservist is verplicht tot 2 oefeningen van hoogstens 8 weken elk.

Bij den landstorm worden allen ingedeeld van af het 17e tot

het einde van het 45e levensjaar, die niet actief hebben gediend.

Beide, zoowel landwehr als landstorm bestaan uit twee »Aufgebote». Het tweede »Aufgebot» der landwehr wordt in vredes-tijd noch voor oefeningen, noch voor inspectiën opgeroepen; in het eerste »Aufgebot» van den landstorm blijft men tot den aanvang van het 40e jaar.

Ten slotte bestaat nog een »Ersatzreserve», waarbij worden ingedeeld:

1, zij, die door minder lichamelijke geschiktheid slechts voor enkele diensten zijn te gebruiken of wel, wegens tijdelijke ongeschiktheid, geen actieven dienst hebben kunnen verrichten.

2, de van den actieven dienst vrijgestelden, die als kostwinner in hun huisgezin niet gemist konden worden.

3, de opgeleiden voor Katholiek geestelijke.

Deze »Ersatzreservisten» kunnen jaarlijks één keer voor inspectie worden opgeroepen en zijn in de 12 jaar, die zij zijn ingedeeld, voor zooverre hunne lichamelijke geschiktheid dit veroorlooft, verplicht tot oefeningen, die 10, 6 en 4 weken duren. Zij, die geoefend zijn, gaan dan over bij het tweede »Aufgebot» van de landwehr en de overigen tot het eerste »Aufgebot» van den landstorm.

De militie komt voor eerste oefening in October op, nadat de lichte, wier eerste oefeningstijd is geëindigd, onmiddellijk na afloop der groote najaarsoefeningen bij de reserve is overgegaan.

Vrijwilligers kunnen na hun 17e levensjaar volbracht te hebben, worden aangenomen. Zij verbinden zich bij de onbereden wapens voor 2 jaar, bij de bereden voor 3 en kunnen zich tot 6 jaar telkens voor 2 jaar reëngageeren. Na dezen tijd wordt een reëngagement, ook indien zij onderofficier zijn, voor telkens 1 jaar toegestaan.

Ten einde echter op te wekken het eerste engagement voor langeren tijd aan te gaan, is in 1900 bepaald, dat de manschappen van de onbereden wapens, van de veldartillerie en van den trein, die zich direct vrijwillig voor 3 jaar verbinden, 3 Mk. per maand meer tractement krijgen. Zij, die zich 4 jaar verbinden, ontvangen van af het 3e jaar (cavaleristen van

af het begin van het 4e jaar) bij de infanterieregimenten 4 Mk. per maand meer en bij de overige wapens 6 Mk. Voorts krijgen alle hiervoren genoemden een handgeld van 50 Mk., terwijl zij, die zich dadelijk voor 4 jaar verbinden 100 Mk. ontvangen.

Ik vestig hierbij reeds dadelijk de aandacht op de omstandigheid dat uit bovengenoemde bepalingen voldoende blijkt, dat men in Duitschland een eersten oefeningstijd van 2 jaar voor de onbereden wapens (3 jaar voor de cavalerie) eigenlijk onvoldoende vindt en tevens, uit de bepaling dat na 6jarigen dienst een reëngagement slechts telkens voor 1 jaar wordt toegelaten, dat men in de gelegenheid is om hen, die minder geschikt zijn, binnen een kort tijdsverloop uit den dienst te verwijderen. Te oud kader behoeft hier derhalve niet voor te komen en temeer niet waar het Rijk, zooals wij later zullen zien, zich de moeite geeft aan onderofficieren, die goed hebben gediend, burgerbetrokkingen na afloop van hunne dienstverbinenis te bezorgen.

Voor zoo verre plaatsen beschikbaar zijn, treden de vrijwilligers in de gelederen tusschen 1 October en 31 Maart. Alleen zij, die in dienst komen om den officiersrang te bereiken of zich verbinden bij een militair muziekkorps, kunnen buiten dezen tijd den dienst aanvangen. Zij, die zich aanmelden tusschen 31 Maart en 1 October, worden met verlof gezonden tot later en staan dan onder controle van het »Bezirkskommando», dat tevens zorgt voor de latere oproeping. Zij, die op een onderofficiersschool wenschen te worden toegelaten, moeten voldoen aan een zeker examen en zich verbinden na afloop van den cursus, nog 4 jaar bij den troep te dienen; ook deze komen echter alleen in de wintermaanden in dienst.

De éénjarige vrijwilligers, eenigszins te vergelijken bij ons reservekader, moeten bij hun in dienst treden aan een examen voldoen; zij rusten zichzelf uit en zorgen voor hunne eigen verpleging.

Na 1 jaar actieven dienst kunnen zij overgaan tot de reserve, terwijl uit hen hoofdzakelijk later de reserve- en landwehrofficieren worden genomen.

De officieren der reserve kunnen 3 à 4 keer voor 8weeksche oefeningen worden opgeroepen; die der landwehr worden, in geval zij bevordering moeten maken, voor oefeningen ingedeeld bij het actieve leger, waarbij zij ook in oorlogstijd kunnen worden opgeroepen.

Om de vrijwilligers aan te sporen den graad van onderofficier te verwerven, zijn verschillende maatregelen genomen, voornamelijk ten doel hebbende om aan hen, die gedurende eenige jaren goed den onderofficiërsdienst verrichtten en een goed gedrag hebben, een behoorlijk bestaan in de burgermaatschappij te waarborgen. De »Civilversorgungsschein» aan deze bij 't verlaten van den dienst gegeven, opent hen het vooruitzicht in verschillende betrekkingen te worden geplaatst. Het getal van dergelijke betrekkingen is vrij aanzienlijk en bedraagt o. a. bij de posterijen alleen, op dit oogenblik meer dan 5000 met een tractement van 1500—4200 Mk. (één zelfs van 4800—5000 Mk.).

Ook bij de Staatsspoorwegen is dit getal voor hen die nog geen 40 jaar zijn, aanzienlijk vermeerderd.

Voorts worden vrij spoedig geldelijke tegemoetkomingen bij het verlaten van den dienst, ook al is dit niet een gevolg van ontstane gebreken, nitgekeerd. Zoo ontvangen in dit geval onderofficiëren, die 8 jaar of langer in dien graad hebben gediend, reeds een dergelijk bedrag, hetgeen voor hen die 12 jaar als zoodanig dienden, zelfs 1000 Mk. bedraagt.

De pensioenen zijn ongeveer geregeld als bij ons d.w.z. de grootte hangt af van het getal dienstjaren; zij worden echter maandelijks uitbetaald en wisselen af van 42 Mk. maandelijks voor Feldweibel tot 9 Mk. voor onderofficiëren

Weduwen van onderofficiëren krijgen jaarlijks 160 Mk.; halve weezen, indien de moeder nog leeft, 32 Mk. en geheele weezen 54.

Zooals ik reeds opmerkte, is ook in het Duitsche leger de toevoer van vrijwilligers niet buitengewoon groot, behalve bij enkele gardekorpsen en cavalerieregimenten. Bij de wapens met 2 jaar actieven dienst, moet mitsdien de helft van het getal onderofficiëren en manschappen dat in vredestand present

moet zijn, gevonden worden uit het jaarlijks in te deelen militiecontingent. Bij de bereden wapens is die verhouding ook al niet beter. Per regiment cavalerie worden jaarlijks minstens 150 miliciens ingedeeld bij een vredessterkte afwisselende van 665 tot 730 minderen. Bij de veldartillerie bedraagt dit jaarlijksche contingent 30 man per batterij op een sterkte van 108 tot 127 man; bij de rijdende artillerie 25 man per batterij op een sterkte van 91 tot 120 onder-officiëren en minderen.

Een opmerkelijk verschijnsel, vergeleken bij hetgeen in ons land in de laatste jaren is geschied om vrijwilligers te bekomen, en wij zullen verder zien dat hierin Duitschland niet op zichzelf staat, is, dat niettegenstaande ook daar de toevloed van vrijwilligers evenmin groot is, er weinig pogingen worden aangewend om tot dienstneming uit te lokken, maar wel om hen die eens in dienst zijn gedurende vele jaren te behouden. Een handgeld van f 60 voor het zich voor 4 jaar verbinden en dan nog wel in een bepaalden tijd van het jaar is een te groot onderscheid met de bepalingen bij ons, waar een vrijwilliger ten allen tijde wordt aangenomen tegen een handgeld bij de bereden wapens van 20 à f 30 voor elk jaar dat hij zich verbindt.

Ik stel mij voor hierop nog terug te komen, na eerst nog enkele andere vreemde rijken te hebben besproken.

FRANKRIJK.

In het Fransche leger is in beginsel aangenomen, dat ieder die fysiek geschikt is, 3 jaar behoort tot het actieve leger, 10 jaar in de reserve van het actieve leger, 6 jaar bij het territoriale leger en 6 jaar bij de reserve hiervan.

Zij, die om bijzondere redenen korter behoeven te dienen in het actieve leger, betalen een belasting (oudste van twee gelijk opgeroepen broeders, eenige zoon, oudste van 7 kinderen enz.).

Het jaarlijksch contingent der militie wordt vastgesteld in verhouding tot het budget van oorlog, terwijl, om dit niet te hoog op te voeren, $\frac{1}{3}$ gedeelte daarvan, hoofdzakelijk bestaande uit infanterie, slechts 1 jaar onder de wapenen

wordt gehouden, buitengewone omstandigheden uitgezonderd.

De dienst bij het actieve leger mag, behoudens voor ziekte, niet door een langdurig verlof worden onderbroken. De miliciens worden tegen half November onder de wapenen geroepen en zij die voldoende zijn geoefend, vertrekken na het einde der groote najaatsoefeningen; de anderen blijven tot het einde van October.

De reserve van het actieve leger komt 2 maal 4 weken op, het territoriale leger kan 1 maal 2 weken worden opgeroepen en de reserve hiervan, bestemd in oorlogstijd hoofdzakelijk voor het bewaken van verbindingslijnen, is zoo noodig verplicht 1 maal 9 dagen onder de wapenen te komen, wat echter nog slechts éénmaal is gebeurd 1).

Vrijwilligers moeten 18 jaar zijn en kunnen zich dan, behoudens de eischen waaraan zij moeten voldoen, voor 3, 4 of 5 jaar verbinden. Zij, die zich voor niet langer dan 3 jaar verbinden, welk getal een zeker maximum niet mag te boven gaan, mogen niet bij de cavalerie in dienst treden, terwijl deze vrijwilligers alleen worden aangenomen in de maanden Maart, October en November. De 4 en 5jarige vrijwilligers worden bij de cavalerie op ieder tijdstip toegelaten en krijgen dan tevens meer soldij. Ook wordt toegestaan, hetgeen zooals wij zullen zien anders niet is geoorloofd, dat een cavalerist zich voor slechts 1 jaar mag reëngageeren onder genot van een verhoogde soldij.

Uit een en ander ziet men dat in Frankrijk een eerste diensttijd voor de cavalerie van 3 jaar te weinig wordt gerekend en dat men dit slechts toelaat aan miliciens, waarschijnlijk ook al door nood gedwongen.

Minderen in het bezit van decoratiën en zij die een graad bekleeden, mogen zich telkens voor 2, 3 of 5 jaar reëngageeren tot 15 jaar toe; zij ontvangen dan een handgeld respectievelijk van 200, 300 en 600 frcs benevens een verhoogde

1) In Februari j.l. is in de Kamer aangenomen de herhalingsoefeningen van de reserve van het actieve- en van het territoriale leger te verminderen tot respectievelijk 21 en 9 dagen.

soldij. Zij, die in een bijzondere betrekking zijn geplaatst, mogen tot hun 50e jaar in dienst blijven.

Opgemerkt dient hier te worden dat geen waarde wordt gehecht aan het reëngagement van een mindere, die niet in staat is geweest in zijn eerste dienstverband een graad te behalen of op een ander wijze is onderscheiden door het bekomen van een decoratie, behalve zooals boven is gezien, voor het wapen der cavalerie en tevens dat een leeftijdsgrens is vastgesteld, die door militairen beneden den rang van officier niet mag worden overschreden.

Gepasporteerde onderofficieren kunnen zich, binnen 3 jaar na het verlaten van den dienst, op nieuw verbinden; korporals, brigadiers en soldaten kunnen in dit geval alleen maar, en nog slechts tot aan hun 32e jaar, bij het koloniale leger in dienst treden.

Evenals in Duitschland, is men echter ook in Frankrijk bedacht om de gegradueerden lang in dienst te houden en vooral met het oog op de onderofficieren, waaraan gebrek bestaat, zijn daartoe allerlei pogingen in het werk gesteld, waarvan hier de voornaamste volgen.

Een onderofficier, die zich voor 2, 3 of 5 jaar reëngageert, ontvangt voor ieder jaar 120 frcs. handgeld en aan het einde van den dienstitjd nog een premie van respectvelijk 600, 900 en 1500 frcs. Bij een later reëngagement voor hetzelfde getal jaren, bedraagt het handgeld 100 frcs per jaar, ontvangt hij voor elk jaar 200 frcs premie en een verhoogd pensioen. De soldij vermeerdert met 9 frcs maandelijks gedurende de eerste 5 jaar, tot 10 jaar met 15 frcs en na dien tijd met 21 frcs per maand.

De verdere voordeelen bij reëngagement zijn :

verbetering der pensioenen van weduwen en weezen ;

het bekomen van een onderscheidingsteeken, waardoor de onderofficieren, die dienen in hun eerste dienstverbintenis, hen moeten grooten ;

uitrusting van fijner laken, het niet behoeven dragen van den ransel en recht op een betere woning, indien zij gehuwd zijn ;

het mogen huwen als hunne a.s. vrouw, behalve een goed zedelijk gedrag, genoeg middelen bezit om zichzelf te onderhouden; buiten de kazerne wonende ontvangen zij dan per maand 15 frcs voor huishuur;

het kosteloos opleiden tot onderofficier op de militaire scholen van hunne zonen;

het recht verkrijgen na 10 dienstjaren op een burgerbetrekking.

Voor al deze laatste aangelegenheid is in Frankrijk uitnemend geregeld. Ieder onderofficier, die wonden of lichaamsgebreken in en door den dienst heeft verkregen of wel 10 effectieve dienstjaren heeft, waarvan 4 in den graad van onderofficier zijn doorgebracht, kan wanneer hij het leger wil verlaten, niet ouder dan 40 jaar en nog onderofficier is, solliciteeren naar een burgerbetrekking. Van de soort van deze betrekkingen, waaronder men allerlei verscheidenheid aantreft, zijn staten aangelegd. Er zijn betrekkingen bij ministeries, politie, opzichters van musea, in inijuen, douanen, telegraaf, posterijen enz.; alle deze worden of geheel, of voor $\frac{3}{4}$ of $\frac{1}{2}$ bekleed door onderofficieren, die den dienst verlieten. Zij zijn verdeeld in 4 categorieën naarmate van de kennis voor ieder noodig. Voor de 3 eersten wordt een examen vereischt, afgenomen door daarvoor aangestelde commissiën. De onderofficieren bovengenoemd onderwerpen zich aan dit examen, krijgen dientengevolge een rangnummer en bij vacature in de serie waarin zij zijn geplaatst, wordt hun eene betrekking aangeboden. In de eerste categorie treft men zelfs betrekkingen aan betaald met 7500 frcs 1).

Het stelsel van den éénjarigen dienstitjd heeft vroeger in Frankrijk ook bestaan. Er is echter mede gebroken, omdat de resultaten der opleiding niet voldoende bleken te zijn; een opmerkelijk verschijnsel dat m. i. ons, met het oog op ons systeem van reserve-kader, tot nadenken moet stemmen.

1) Zie „Manuel militaire à l'usage des autorités civiles et militaires par E. Blanchonnet.”

BELGIË.

De beginselen, waarop in dit rijk op dit oogenblik nog de samenstelling van het leger berust, zijn zeer achterlijk; een poging ter verbetering door de Regeering aangewend in het vorige jaar en waarvan ik de hoofdzaak aan het slot in 't kort wil nagaan, heeft toen schipbreuk geleden, hoofdzakelijk omdat in het regeeringsvoorstel het beginsel van persoonlijke dienstplicht niet was opgenomen.

Zooals wij echter zullen zien, is thans in volksvertegenwoordiging en senaat een wet aangenomen, die slechts in kleinigheden afwijkt van deze voorstellen.

De geheele militietijd duurt 8 jaar waarna de milicieus uog 5 jaar op de contrôle blijven ingeschreven ten einde voor oorlogstijd een soort reserve te vormen. Het contingent waarop men rekent bij oproeping dezer 5 klassen bedraagt \pm 35.000 man.

Geestelijken en onderwijzers zijn vrijgesteld terwijl plaatsvervanging nog is toegelaten. Voor het stellen van een plaatsvervanger zorgt de Staat, voor zooverre een voldoende getal plaatsvervangers zich beschikbaar hebben gesteld, tegen een vergoeding door den militieplichtige van \pm 1600 frcs. Is er voor hen, die zich willen doen vervangen, geen voldoende getal beschikbaar, dan wordt den milicien na den 1en October, datum waarop hij op 20jarigen leeftijd in actieven dienst treedt, nog tot den 1 Januari d.a.v. tijd gegeven om daarin zelf te voorzien. De plaatsvervangers kunnen zijn van 19 tot 30 jaar; wanneer zij vroeger reeds dienden, mogen zij den leeftijd van 36 jaar hebben bereikt.

De eerste actieve dienstitijd duurt:

bij de linie-infanterie, jagers te voet en trein 28 maanden gedurende de eerste 36 maanden. Deze miliciens kunnen in hun 4e jaar, 1 maand voor herhalingsoefeningen worden opgeroepen;

bij de grenadiers, karabiniers, genie, vesting-artillerie, pontonniers, administratie en verplegingsdienst 3 jaar, (voor de grenadiers en karabiniers gedurende de eerste 48 maanden);

bij de bereuden wapens 4 jaar.

Aan reeds voor den dienst bij de militie ingeschrevenen is het toegestaan zich als vrijwilliger te doen aanwerven voor het contingent militie dat op den eerstkomenden October in de termen valt om te dienen. Aan dezen worden alsdan de laagste nummers uitgereikt, waardoor zij een gelijk getal in de loting gevallen miliciens een vrijstelling bezorgen.

Vrijwilligers worden aangenomen met een verbintenis voor 8 jaar van af het 16e tot het 35e levensjaar en voor 5 jaar (bij de bereeden wapens voor 6) indien zij de loting voor de militie hebben volbracht. Bij mobilisatie kan men zich voor 2 jaar of voor den duur van den oorlog verbinden; zij die reeds gediend hebben ook voor 4 jaar.

De zoogenaamde „volontaires agréés”, die zich ook voor 8 jaar verbinden, voldoen moeten aan een examen, geen soldij en geen verpleging bekomen en zich zelf kleeden, kunnen later tot reserve-officier benoemd worden na in 6 maanden tot onderofficier te zijn bevorderd. Hun actieve dienstdtijd in den onderofficiersgraad is 2 jaar; alsdan wordt hun een examen afgenomen waarna zij bij slagen met verlof kunnen vertrekken, om voorts alleen de groote oefeningen als reserve-officier bij te wonen, waartoe zij voorts jaarlijks gedurende 1 maand kunnen worden opgeroepen. Ook dan ontvangen zij geen tractement.

Behalve deze zijn er nog 2 soorten vrijwilligers n.l. zij die zich voor 8 jaar verbinden en alvorens een theoretisch examen afleggen om onder-luitenant te kunnen worden en zulke, voorzien van een Academisch diploma, die zich verplichten 8 jaar te dienen bij de hulpdiensten (officier van gezondheid, paardenarts, militair geestelijke); deze laatste categorie zorgt zelf voor de kleeding.

Gewone vrijwilligers (onderofficieren en korporaals) kunnen na expiratie hunner dienstverbintenis een examen afleggen voor reserve-officier, terwijl voor de onderofficieren, die 2 jaar in dezen graad dienden en aan een examen voldoen, $\frac{1}{3}$ van de beschikbare plaatsen is opengesteld om officier bij het actieve leger te worden.

Reëngagementen worden voor minstens 2 jaar toegestaan.

De miliciens in actieven dienst, daaronder begrepen zij die zich vrijwillig voor hun militiecontingent aangaven, en zij die worden opgeroepen voor herhalingsoefeningen of mobilisatie, ontvangen als schadevergoeding 15 frcs maandelijks, hetgeen voor hen in de spaarbank wordt gestort en welke som aan hen 5 jaar nadat zij den dienst verlaten hebben, wordt uitbetaald. Bovendien ontvangt hunne familie, indien deze behoeftig is, ook 15 frcs maandelijks en heeft de milicien geen naaste familie, dan ontvangt hij zelf dit bedrag.

Ten opzichte van de bevordering in de verschillende graden is bepaald, dat een man minstens 6 maanden moet gediend hebben om tot korporaal en deze weer 6 maanden om tot onderofficier te worden bevorderd. Na 6 maanden kan een onderofficier tot sergeant-majoor worden aangesteld en deze na 1 jaar tot adjudant-onderofficier.

Onderofficieren zijn moeielijk te krijgen en verschillende middelen om in dezen toestand verbetering te brengen, worden overwogen of zijn in beproeving. Zoo kan o. a. een korpscommandant iemand onmiddellijk als korporaal aannemen, wanneer met grond kan worden verwacht dat hij op den duur voor onderofficier geschikt zal zijn. De pensioenen voor de onderofficieren zijn aanmerkelijk verhoogd sedert 1895, o. a. met 16 pct. na 8jarigen dienst. Voorts is bij Kon. Besluit van 11 Mei 1900 een hogere graad ingesteld voor onderofficieren (premier sergeant-majoor of premier maréchal des logis-chef); de hiertoe benoemden staan tusschen den sergeant-majoor en den adjudant-onderofficier terwijl de soldij dagelijks bedraagt van 2.6 tot 2.45 frcs. Ten slotte is nog, behalve het onderscheidingsteeken voor 10jarigen dienst met een soldijverhooging van 0.20 frcs, een onderscheidingsteeken der 1e klasse voor 15jarigen dienst ingesteld met een soldijverhooging van 0.30 frcs daags.

In 't algemeen worden soldijverhoogingen gegeven na 4, 8, 10 en 15 dienstjaren; deze laatste bedraagt totaal 0.90 frcs per dag.

Behalve het eigenlijke leger bestaat in België nog de zogenoemde burgerwacht of garde civique vrij wel overeenstem-

mende met onze schutterij en eveneens verdeeld in de dienstdoende genaamd werkdadige (in gemeenten met meer dan 10.000 zielen) en de rustende, niet werkdadige burgerwacht. Tot de eerste categorie behooren ongeveer 45.000 man, tot de tweede \pm 100.000. De dienst is verplicht in den eersten ban van af het 21e tot het 32e jaar en in den tweeden ban van 32 tot 40 jaar. Zij, die niet tot den dienst verplicht zijn, kunnen op het 18e levensjaar tot den eersten en na het 40e jaar in den 2en ban als vrijwilliger worden toegelaten. Behalve de personen vrijgesteld van den dienst bij de burgerwacht tijdens den duur van hun ambt als ministers, volksvertegenwoordigers, burgemeesters enz., behoeven ook niet te dienen zij die geen middelen bezitten om zich uniform aan te schaffen.

Behalve de sergeant-majours en de officieren niet in het kader der compagnieën begrepen, welke slechts door den Koning worden aangesteld, worden alle graden verkozen door de schutters, die een compagnie of bataljon uitmaken. Voor deze verkiezing moeten de officieren aan zekere eischen voldoen en het verkozen kader binnen 1 jaar voldoen aan een bepaald examen.

De burgerwacht mag behalve in oorlogstijd, worden opgeroepen voor handhaving der rust en orde. De schutters van den eersten ban zijn, alvorens bij de compagnieën te worden ingedeeld, verplicht tot 30 oefeningen van 2 uur gedurende het 1e jaar en moeten dan een examen afleggen, waarna, als zij niet voldoen, nog een oefening van 1 jaar plaats moet vinden. De schutters van den eersten ban ingedeeld bij de compagnieën zijn verplicht tot 10 oefeningen per jaar van 2 uur elk, terwijl zij in de eerste 4 jaren nog tot gezamenlijke oefeningen van hoogstens 5 dagen kunnen worden opgeroepen. De schutters van den tweeden ban kunnen jaarlijks voor 3 oefeningen van 2 uur elk worden opgeroepen.

Het is thans niet zonder belang, nog ten slotte en zeer beknopt na te gaan, wat het regeeringsvoorstel behelsde betreffende de wijziging in de recruteering, ingediend in 1901; dit voorstel is, zooals ik opmerkte, met kleine wijzigingen nu

aangenomen en zal derhalve zeker binnen kort worden ingevoerd. Het baseerde zich op het bezit van een leger, samengesteld uit vrijwilligers, zoo noodig aangevuld door militie. Om dit te bevorderen, worden aan de vrijwilligers allerlei voordeelen beloofd als : een korteren diensttijd, gemakkelijke voorwaarden voor éénjarigen om hunne studiën te vervolgen, na afloop der dienstverbintenis burger en militaire betrekkingen enz. Men rekent op deze wijze jaarlijks \pm 16500 vrijwilligers te kunnen bekomen. Deze worden ingedeeld in 4 categorieën. Tot de eerste categorie behooren :

- 1°, zij die 17 jaar zijn en voor 5 jaar kunnen teekenen ;
- 2°, » » 18 » » » » 4 » » »
- 3°, » » boven de 18 jaar zijn en voor 3 jaar kunnen teekenen ; dit zijn de zoogenaamde volontaires de carrière.

In de 2e categorie zijn opgenomen de vrijwilligers, die zich opgeven in hun eigen militiecontingent te dienen, in de 3e zij, die zich na afloop van hunnen militietijd 2 of 4 jaar vrijwillig bij de reserve verbinden, en in de 4e de plaatsvervangers der militie.

Alle vrijwilligers mogen na afloop van hun eerste verbintenis huwen ; aan onderofficieren wordt na 20 dienstjaren en wanneer zij den leeftijd van 40 jaren hebben bereikt, of een pensioen, of een betrekking verzekerd.

De premie van 30 francs per maand (15 voor den dienende en 15 voor zijne familie indien hij deze heeft) ook thans bestaande, wordt verhoogd voor de bereden wapens tot 20 francs voor den dienende zelf, terwijl de volontaires de carrière de geheele premie à 35 francs zelf ontvangen.

De actieve diensttijd voor de militieplichtigen wordt voorts veranderd in :

20	»	voor de infanterie, gedurende de eerste 24 maanden na hunne oproeping, met een herhalings-oefening van 1 maand in het 3 ^e of 4 ^e jaar ;
36	»	voor de cavalerie en rijdende artillerie, in de eerste 39 maanden na de oproeping ;
28	»	» » veldartillerie en trein, in de eerste 30 maanden na de oproeping ;

- 22 maanden voor de pontonniers, in de eerste 34 maanden na de oproeping ;
- 22 » » » genie, in de eerste 34 maanden na de oproeping ;
- 24 » » » administratie-troepen.

Zooals door mij is gezegd, is dit voorstel in 1901 hoofdzakelijk gevallen, omdat het beginsel van plaatsvervangings niet was losgelaten 1).

GROOT-BRITTANNIË.

Het Britsche rijk is misschien het oudste, waar in beginsel is nitgemaakt dat ieder persoonlijk moet dienen. In de XIIIe eeuw was door Eduard I reeds bepaald, dat ieder tusschen 15 en 60 jaar in zijn eigen graafschap tot de verdediging daarvan moest bijdragen.

Het leger bestaat hoofdzakelijk uit vrijwilligers; nog geen

1) Door de regeering is echter in Februari jl. dit wetsvoorstel eenigszins gewijzigd opnieuw in de volksvertegenwoordiging gebracht en aldaar en in den Senaat aangenomen. De voorgestelde tijd van dienen is onveranderd gebleven, de maandelijksche premiën zijn gewijzigd en bedragen voor: de miliciens der bereden en onbereden wapens respectievelijk 25 en 30 frcs.; de vrijwilligers in hun eigen militie-contingent 30 frcs.; de volontaires de carrière 35 frcs.; ieder die zich beneden den graad van onderofficier reëngageert 40 frcs.; onderofficieren die zich reëngageeren 50 frcs.

Voorts tracht men in dit wetsvoorstel de vrijwillige dienstneming te bevorderen door:

- 1°, aan vrijwilligers en reeds gediend hebbende vrijwilligers, onderofficieren, korporaals en brigadiers rechten toe te kennen op burgerbetrekkingen; de gegraduateerden moeten daarvoor 8 jaar hebben gediend;
- 2°, door pensioen toe te kennen aan onderofficieren met minstens 20 dienstjaren, die 40 jaar of ouder zijn en geen burgerbetrekking in dienst van den staat hebben bekomen.

De voorstellen tot afschaffing van de plaatsvervangings werden in den Senaat met 56 tegen 39 stemmen verworpen en het geheele ontwerp met 56 tegen 25 stemmen aangenomen. Hierbij dient niet te worden vergeten, dat aangezien de Staat zelf zorgt voor de plaatsvervangings, de minder geschikten kunnen worden geweigerd. Een dergelijk stelsel heeft ongetwijfeld veel voor boven het vroeger in ons land bestaande, al is ook volgens mijne meening het beginsel verouderd.

vierde gedeelte zijn miliciens, die, in afzonderlijke korpsen vereenigd, voornamelijk gebruikt worden als garnizoen in de vestingen, waarbij dan nog een kern van vrijwillig dienende infanterie, vesting-artillerie en genie wordt gevoegd. Het contingent militie wordt jaarlijks vastgesteld, terwijl reeds sedert 1852 steeds pogingen zijn gedaan ook dit zooveel mogelijk uit zich daarvoor vrijwillig aanbiedenden te doen bestaan, die zich voor 6 jaar verbinden en zich na afloop van 4 jaar kunnen reëngageeren. Eerst als de aanvoer van deze laatsten niet voldoende is, hetgeen gewoonlijk wél het geval is, wordt geloot. Na het 45e jaar mag geen milicien verder dienen.

De militie wordt, behalve zij die reeds dienden, afgericht bij de depôts der regimenten gedurende 63 dagen en kan dan later in afzonderlijke bataljons gedurende 28 tot 56 dagen, naarmate van het wapen, tot oefeningen worden vereenigd; gewoonlijk duren deze oefeningen echter 21 à 28 dagen. De geheele dienstdtijd is 5 jaar.

Gedrongen door het verloop van den oorlog in Afrika en met het oog op de omstandigheid, dat de militie niet buiten Europa behoefde te dienen, is in 1898 een speciale categorie militie ingesteld (Special service section). De milicien, die hierbij wil overgaan, verbindt zich tegen een premie:

1°, om persoonlijk, gelijk met het actieve leger, buiten Europa te dienen, of wel

2°, om zulks te doen gezamenlijk met de eenheid waartoe hij behoort.

Van laatstgenoemde eenheid moeten, ten einde buiten Europa te kunnen worden gezonden, 75 van de 100 miliciens, officieren inbegrepen, verklaren zulks te wenschen.

Om bij deze categorieën te worden ingedeeld, moet de milicien 12 maanden hebben gediend en kunnen voldoen aan de eischen bij het actieve leger gesteld. Voor de 1^e categorie moeten zij voorts minstens 20 jaar zijn en 2 jaarlijksche instructie-periodes hebben medegemaakt; voor de 2^e is de leeftijd op 19 jaar vastgesteld en is het medemaken van 1 instructie-periode voldoende.

Onder bovenstaande voorwaarden kunnen beide categorieën worden aangewezen overal, ook in Indië, te dienen. Na hoogstens 12 maanden wordt de verbintenis verbroken, nadat de manschappen eerst opnieuw geneeskundig zijn onderzocht, om te weten of zij nog steeds geschikt zijn voor den dienst buiten Europa; in gewone tijden rust dan nog op hen de verplichting tot opkomst gedurende 7 dagen per jaar. Voorts kunnen zij zich steeds verbinden bij de reserve der militie en even als deze, ten allen tijde opnieuw overgaan bij bovengenoemde categorieën. Eenmaal daarvoor aangewezen kunnen zij in gewone tijden met 1 maand deze verbintenis opzeggen, en door het betalen van een betrekkelijk geringe som (\pm f 38 Hollandsch) verder van den dienst bij de militie worden vrijgesteld.

De manschappen der 1^e categorie worden eerst uitgezonden: bij de infanterie wanneer reeds 2 bataljons der linie-infanterie zijn vertrokken, en bij de artillerie als de reeds uitgezonden voet-artillerie het dubbele bedraagt van hetgeen nog in Europa beschikbaar is.

De vrijwilligers, die tusschen 18 en 25 jaar (miliciens en zij die reeds gediend hebben tot 28 jaar) ten allen tijde worden aangenomen, hetgeen voor de oefeningen een groot bezwaar oplevert, verbinden zich:

bij de garde-cavalerie, de muziek van de garde te voet en enkele speciale korpsen artillerie en genie, 12 jaar actief;

bij de linie-cavalerie, veld- en voet-artillerie en werklieden 7 jaar actief en 5 jaar in de reserve;

bij de infanterie, pioniers enz. 7 jaar actief en 5 jaar in de reserve of 3 jaar actief en 9 jaar in de reserve; bij den geneeskundigen dienst en de garde-korpsen te voet kan hier-tusschen worden gekozen;

bij den trein 3 jaar actief en 9 jaar in de reserve.

Hij, die zich bij het eindigen van zijnen dienstitjd in Indië of in de Koloniën bevindt, is verplicht tot nog 1 jaar actieven dienst, maar dient dan zooveel korter in de reserve 1).

1) Door de regeering is aan het Lagerhuis in Februari jl. medegedeeld dat blijkens de cijfers aangenomen moest worden, dat onder de heerschende bepalingen de grens der werving bereikt was. Er werd daarom voorge-

Reëngagementen worden toegelaten tot 21 jaar dienst; onder-officiëren op verzoek soms langer, als wanneer zij overgaan bij het vaste militie-kader; na dezen tijd hebben allen recht op pensioen.

Telken jare bij de begrooting wordt bepaald hoe groot het effectief zal zijn, berekend naar een gemiddeld actieven dienst-tijd van 7 jaar; door gebrek aan vrijwilligers blijft echter gewoonlijk de werkelijke sterkte beneden de geraamde.

De reservisten kunnen zich na afloop van hunnen diensttijd voor 4 jaar verbinden voor de aanvullingsreserve.

Herhalingsoefeningen der reserve komen weinig voor en zijn dan ook niet noodig, aangezien de meeste reservisten reeds \pm 8 jaar actief hebben gediend; men kan echter de reserve oproepen voor 12 achtereenvolgende dagen of voor 20 oefeningen.

Ten einde ook zonder geheele mobilisatie, aanvulling van het leger te krijgen bij expedities en om tevens alsdan het land niet geheel van troepen te ontblooten, is een wet gemaakt waarbij voor 12 maanden een maximum van 5000 man der jongste reserveklasse kan worden opgeroepen.

Zij, die zich hiervoor beschikbaar stellen, ontvangen 1 shilling soldij daags. Behalve zij, die zich reëngageerden, kan de geheele reserve buiten Europa gebruikt worden.

De zogenaamde volunteers, die zich zelf uitrusten en bewapenen en evenals de Yeomanry cavalerie alleen in Engeland en Schotland bestaan, hebben in de eerste 2 jaar 30 oefeningen en een schietcursus en later nog 12 oefeningen benevens nog een schietcursus te volgen. Voorts wordt gewoonlijk jaarlijks een oefeningskamp betrokken gedurende 8 dagen met de gezamenlijke brigades. Voor ieder geoefend volunteer betaalt de staat jaarlijks aan het betrokken korps \pm f 25 (Hollandsch)

steld de troepen te voet voortaan te doen dienen 3 jaar actief en 9 jaar in de reserve of 4 jaar actief en 8 jaar in de reserve en de soldij te verhoogen met 10 stuiver tot 1 shilling daags. Zij, die zich direct voor 8 jaar verbinden, zouden van af 1 April 1904 per dag 1 sh. en 6 pence meer ontvangen. Bovendien bevatte het voorstel de bepaling, om uit vrijwilligers der reserve een militie in het leven te roepen, die 1 jaar zoude hebben te dienen.

voor onderhoud van wapenen enz. Een bepaalde tijd van dienst bestaat niet; in tijd van vrede kan ieder weggaan wanneer hij wil, mits 14 dagen van te voren waarschuwend. Buitenslands behoeven de volunteers niet te dienen; zij zijn bestemd ongeveer voor de helft voor de bezetting van een om Londen in tijd van oorlog in te richten verschanste legerplaats en voor het overige gedeelte voor de kustbewaking.

Een zeker getal onderofficieren, rekenende boven de sterkte der vredesorganisatie, wordt bij de militie gedetacheerd om daarbij een permanent kader te vormen, bestemd voor de plaatsen waar de militie opkomt. Eveneens zijn onderofficieren als permanente instructeurs gedetacheerd bij de verschillende korpsen volunteers.

Gezamenlijk vormen al deze onderofficieren een soort reserve van kader waaruit men bij mobilisatie, aanvulling kan krijgen. Ook officieren worden op deze wijze gedetacheerd bij militie en volunteers ten behoeve van de instructie en de administratie.

Behalve dit kader wordt bij deze korpsen nog kader gevormd uit hen zelf. De officieren der militie worden door den Koning benoemd nadat zij aan een theoretisch en practisch examen hebben voldaan, waartoe zij zich hetzij bij het leger zelf, hetzij op militaire scholen, kunnen bekwamen. Om bevordering te maken, moeten zij aan minstens 3 jaarlijksche oefeningen hebben deelgenomen en op nieuw examen doen. De benoemingen, evenals die bij de Yeomanry, worden gewoonlijk gedaan voor 5 jaar, maar kunnen verlengd worden.

In beginsel geschiedt de benoeming van officieren bij de volunteers op bovengenoemde wijze, maar in de practijk zijn politiek en geld daarbij van veel invloed; de examens zijn bovendien minder zwaar.

Officiersbetrekkingen bij militie en volunteers zijn zeer gezocht en zeer in aanzien, zoodat de sterkte aan officieren bijna altijd compleet is. Bij de volunteers getroosten zij zich meermalen groote geldelijke offers om hun troep behoorlijk voor den dag te doen komen daar de staatstoelage van \pm f 25 voor een afgerichten man niet voldoende is geheel tegemoet te komen aan uitrusting en bewapening.

Evenals elders komen ook in het Britsche leger vrijwilligers te kort, al werd de vrijwillige dienstneming na 1900 ook tijdelijk grooter door de geestdrift voor den Zuid-Afrikaanschen oorlog 1). Verschillende maatregelen als hooger tractement, vermindering van de lengtemaat voor de bereden wapens (bij de cavalerie tot 1.61 M.) enz. zijn ook hier genomen. In beginsel bestaat nog het uitzenden van wervers waartoe gepensioneerde onderofficieren en in enkele groote steden, zelfs hoofdofficieren worden aangewezen. Door allerlei middelen als voordrachten, het verspreiden en aanplakken van biljetten wordt deze werving bevorderd terwijl op elk postkantoor gedrukte inlichtingen te verkrijgen zijn. In de laatste jaren heeft men voorts veel vrijwilligers verkregen door bij de troepen, die naar de manoeuvres gingen of marcheerende van garnizoen verwisselden, werf-officieren in te deelen. Ook van de militie gaan veel vrijwilligers over.

Ik merk hierbij reeds dadelijk op dat in ons land een dergelijke werving is gebleken geen gunstige resultaten op te leveren in verhouding tot de kosten die bij de genomen proefneming daaraan zijn besteed. Uit het verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de 2e Kamer over het ontwerp van wet tot wijziging van het VIIIe Hoofdstuk der Staatsbegrooting over 1900 ter beantwoording van het Verslag, blijkt dat daardoor slechts 40 vrijwilligers bij de bereden wapens in dienst zijn getreden.

Thans overgaande tot de wijze waarop het Nederlandsche leger gerecruteerd wordt, zien wij dat, ingevolge de Militiewet

1) Uit het jaarlijksch verslag van den wervingsdienst over het jaar 1901 blijkt o.a. dat veel minder vrijwilligers zich hebben opgegeven dan verwacht werd, dat van de 42 compagnieën vrijwilligers er 14 niet hunne behoorlijke sterkte bereikten en 9 zelfs niet konden worden gevormd.

Om de manschappen in Zuid-Afrika aan te moedigen er te blijven, werden premies van 5 pond nitgelooft, maar weinigen slechts lieten zich daardoor overhalen. In het voetvolk waren 2000 aanwervingen minder dan verleden jaar; die van de militie waren bijna gelijk. Volgens den inspecteur-generaal is de vermindering van aanwerving een zeer bedenklijk feit.

van 1901, jaarlijks tot volledige oefening hoogstens 12300 en tot korte oefening hoogstens 5200 man zullen worden ingelijfd. Van eerstgenoemde categorie worden ten hoogste 600 man bestemd voor den zeedienst.

De dienstdijd van de militie te land duurt tot den 1en Augustus van het jaar waarin een achtjarige dienstdijd zoude zijn volbracht; die voor de zeemilitie tot den 1en Augustus waarop een vijfjarige dienstdijd zal zijn vervuld.

De ingelijfden voor *volledige* oefening worden onder de wapenen gehouden bij de onbereden korpsen voor ten hoogste 8½ maand, bij de bereden wapens voor hoogstens 18 maanden. Van de ingelijfden bij de onbereden korpsen, die na 8½ maand eerste oefening blijken geven niet te voldoen aan de eischen van practische en theoretische bekwaamheid, kan de eerste oefeningstijd tot hoogstens 12 maanden worden verlengd.

De ingelijfden tot *korte* oefening blijven 4 maanden onder de wapenen, tenzij zulks niet noodig wordt geacht.

Kan om in de eischen van den dienst van het leger, met inbegrip van kadervorming, niet worden beschikt, over een voldoende getal manschappen 1), dan kan ter aanvulling de tijd van de onder de wapenen zijnden verlengd worden met:

niet langer dan 6 maanden bij de bereden korpsen en bij de overige wapens voor niet langer dan 4 maanden voor ten hoogste 7500 man te gelijk 1).

Zijn de onder de wapenen zijnden reeds na 18 (8½) maanden werkelijken dienst met groot verlof vertrokken, dan kunnen zij, met het oog op het voorgaande, weder worden opgeroepen.

De aflevering der lotelingen geschiedt jaarlijks:

1. In Maart van hen die ter *volledige* oefening moeten worden ingelijfd; de inlijving wordt daarbij gerekend te zijn geschied op 15 Maart.

2. Tusschen 15 Mei en 15 Juni van hen die ter *korte* oefening

1) Onder deze manschappen worden ook gerekend zij die wegens het niet voldoen aan sommige bepalingen der militiewet voor 2 of 5 jaar onder de wapenen kunnen worden gehouden. (Artt. 151, 157 en 159 der Militiewet.)

ning moeten worden ingelijfd, waarbij wordt gerekend dat zij op 1 Juni onder de wapenen zijn gekomen.

Zij, die aan den werkelijken dienst hebben voldaan 1) en zich met groot verlof bevinden, komen voor herhalingsoefeningen onder de wapenen hoogstens:

bij de onbereden korpsen in het geheel voor 12 weken, verdeeld in hoogstens 3 perioden;

bij de bereden wapens voor niet langer dan 8 weken, verdeeld over ten hoogste 2 perioden.

Voor sommige ingelijfden kunnen de duur en het getal dezer herhalingsoefeningen worden verminderd (miliciens die vrijwillig langer onder de wapenen blijven, ingelijfden bij de administratietroepen, telegraphisten enz.).

Het gunstigste geval volgens de Militiewet, is derhalve voor de bereden wapens dat de geheele lichting van het jaar onder de bijzondere omstandigheden (het niet kunnen voorzien in de eischen van den dienst) gedurende 2 jaar onder de wapenen wordt gehouden en wel telkens gerekend van af 15 Maart van ieder jaar.

Het behoeft wel geen betoog, dat daar waar in de omliggende rijken, een actieve diensttijd van minstens 3 jaar wordt noodig geacht om de militie een behoorlijke opleiding te geven bij een bereden wapen, de tijd daarvoor bij ons vastgesteld van 2 jaar of liever van 18 maanden — het is toch niet zeker dat de *geheele* lichting 6 maanden langer onder de wapenen zal worden gehouden — veel te kort is. Dit nadeel wordt nog in niet geringe mate vergroot, door den tijd van inlijving vast te stellen in Maart, waardoor een groot gedeelte van den eersten zomer gebruikt moet worden voor de africhting en de miliciens op een oogenblik afgericht overgaan in de veldeskadrons en batterijen, waarop deze gewoonlijk gaan doelnemen aan gecombineerde groote oefeningen. De vruchten

1) Van de eerste opkomst onder de wapenen kan in bijzondere omstandigheden uitstel worden verleend voor 1 jaar, welk uitstel desgevraagd tweemaal met 1 jaar kan worden verlengd (art. 114 der Militiewet.)

door hen geplukt van den eersten zomer, d. i. van den tijd die hen tot eigenlijke veldsoldaten moet vormen, zijn dan ook vrijwel van geringe waarde.

Maar ook voor de africhting zelf is de tijd van opkomst m. i. minder juist vastgesteld. Wanneer toch eens de tijd mocht komen dat ook bij de cavalerie, zooals reeds thans door velen gewenscht wordt en waaraan ook vele voordeelen zijn verbonden, de africhting der miliciens bij de veldeskadrons, in plaats van bij de depôts, zal geschieden, dan heeft de eskadronscommandant, indien hij althans de zomeroefeningen van zijn eskadron er niet door wil doen lijden, geen voldoende tijd en gelegenheid persoonlijk op die africhting het toezicht uit te oefenen. Het grootste voordeel nl. dat de milicien alsdan geheel wordt geoefend overeenkomstig de denkbeelden en onder persoonlijk toezicht van den chef onder wiens bevelen hij verder moet dienen, gaat dan verloren; de veldeskadrons zullen er wel de nadelen van ondervinden zonder de vruchten te plukken.

Komen daarentegen de miliciens, zooals overal elders, bij de bereden wapens althans, in het najaar onder de wapenen, dan kunnen de wintermaanden gebruikt worden voor de africhting, kan hun met den aanvang van den zomer een systematische opleiding worden gegeven in alles wat voor hunne verdere vorming noodig is en zullen tevens de twee zomerperiodes, die bij ons de militia onder de wapenen zoude kunnen blijven, in *haar geheel* vruchtdragend zijn. Ook voor de zomeroefeningen van de eskadrons en batterijen is de opkomst in October een groot voordeel. Deze kunnen dan aanvagen in April met geheel afgericht personeel, daarbij voor een oogenblik de veel later dan in October in dienst tredende vrijwilligers buiten beschouwing latende, en een vast programma kan daarbij worden afgewerkt voordat de gecombineerde zomeroefeningen plaats vinden zonder dat hierin zooals nu, steeds stoornis wordt gebracht door nieuw aankomende afgerichte manschappen, die men tot wanhoop van den commandant, ziet verschijnen omstreeks Juli op een oogenblik waarop men zich slechts zeer weinig met hen kan bezig houden, wil men geen

afbreuk doen aan de op dat oogenblik noodig zijnde oefeningen.

Wanneer de militiewet in haar geheel zal zijn in werking getreden, hetgeen dit jaar nog niet het geval is, en derhalve de *geheele* lichting militie in Maart onder de wapenen komt, zal het noodig zijn, tenzij tijdig andere maatregelen worden getroffen, een gedeelte af te richten bij de veldeskadrons omdat bij de depôts ruimte zal te kort komen voor logies, stalling enz. Behalve het voordeel boven reeds genoemd, om afgericht te worden onder toezicht van den eskadronscommandant bij wien de miliciens verder zullen hebben te dienen, is het nog een groot voordeel dat zij kunnen africhten op dezelfde paarden, waarmede zij later de verdere oefeningen van het eskadron kunnen volgen. Wordt dan daarbij nog vastgesteld, zooals wij zagen dat bijv. in Duitschland het geval is, dat de vrijwilligers, behoudens enkele uitzonderingen, gelijk met de militie onder de wapenen moeten komen, dan kunnen deze gelijktijdig worden afgericht en zijn geen oorzaak dat zij storing in de eskadronsoefeningen brengen.

De depôt-eskadrons kunnen dan hoofdzakelijk dienst blijven doen voor de africhting der remonte paarden en der weinige tusschentijds aankomende vrijwilligers. Bij de Bereden Artillerie bestaan reeds de voordeelen van de africhting der miliciens bij de batterijen zelf onder het onmiddellijk toezicht der commandanten. Ook hier zal het echter de vraag zijn of, indien de geheele lichting militie gelijktijdig onder de wapenen komt, overal voldoende ruimte voor logies in de kazernes zal aanwezig zijn en bovenal of geen gebrek zal zijn aan de middelen noodig voor de africhting als kader, paarden, rijbanen enz. Het nadeel van een opkomst in Maart, weegt m. i. hier zoo mogelijk nog zwaarder dan bij de cavalerie omdat gewoonlijk de oefeningen te Oldebroek veel vroeger plaats hebben dan de groote zomeroefeningen voor de cavalerie en men genoodzaakt is daarheen de miliciens mede te nemen, wier africhting op dat oogenblik nog zeer veel te wenschen zal overlaten. Daarom herhaal ik nog eenmaal dat de africhting der manschappen niet in Maart, maar in het najaar, liefst in October na afloop der zomeroefeningen, moet aanvangen.

Behalve door miliciens wordt het Nederlandsche leger gerecrueteerd door vrijwilligers, die „na intrede van hun 22e jaar en hun 40e jaar nog niet volbracht hebbende”, ieder oogenblik kunnen worden aangenomen en zich bij de bereden korpsen kunnen verbinden voor 3 jaar — indien zij vroeger langer dan 2 jaar bij een der bereden korpsen hebben gediend dan ook voor 1 of 2 jaar -- tot 5 jaar. Vrijwilligers beneden den leeftijd van 17 jaar moeten zich voor 8 jaar verbinden. Ingeschrevenen voor de militie en daarbij ingelijfd en kunnen tot een vrijwillige verbintenis van minstens 6 en hoogstens 8 jaar worden toegelaten, indien zij overigens een goed gedrag hebben. Ieder ander kan alleen voor 6 jaar worden toegelaten.

Volgens de voorschriften moet het zich reëngageeren van geschikte onderofficieren en minderen door de korpscommandanten zooveel mogelijk worden bevorderd en moet men trachten het daarheen te leiden dat dergelijke militairen 12 achtereenvolgende jaren in de gelederen blijven.

Aanbrenggelden in verhouding tot het aantal jaren waartoe zich de aangeworvene verbindt en afwisselend van f 3 tot f 20, benevens premiën voor hen die zich van 18 tot 30 jaar beneden den graad van onderofficier verbinden en die afwisselen van f 30 per jaar tot hoogstens f 180 voor het 1e en 2e Regiment Huzaren en van f 20 per jaar tot een maximum van f 120 voor het 3e Regiment Huzaren en een der korpsen van de Bereden Artillerie zijn middelen om te trachten de vrijwillige dienstneming te bevorderen.

Wanneer men in aanmerking neemt dat in 1888 het aanbrenggeld afwisselde van f 1 tot f 6 en de bovengenoemde premie van f 10 tot f 60, dan blijkt reeds alleen uit de groote verschillen daarin van vroeger en thans, dat de dienstneming van vrijwilligers er in de laatste jaren niet op is vooruitgegaan.

Tot eenig troost moge dienen dat men in dit opzicht vroeger nog benarder tijden heeft gekend en dat toen nog veel meer ontbrak aan het Wapen der cavalerie dan vrijwilligers alleen. De volgende aanhaling uit een door S. geschre-

ven stuk over »Kavalerie aangelegenheden» in de *Militaire Spectator* van 1862 voorkomende, moge als voorbeeld volgen:

»Men gelooft niet dat men per regiment, 2 voltallige eskadrons op voet van oorlog kan laten marcheeren. Voor het »kamp te Milligen in 1861 moesten de eskadrons aangevuld »worden door dezulken die niet naar 't kamp gingen.»

Voorts wordt in dat stuk gezegd, dat de vrijwillige werving slecht ging en men daarom bij eenige regimenten een lichte militie onder de wapenen moest roepen, behalve diegene die reeds onder de wapenen was. Schrijver zegt verder :

»Zooals de eskadrons nu samengesteld zijn, is het treurig »om aan te zien, zoowel bij de exercitiën als bij de staltijden, »en de gevolgen daarvan zijn: gebrekkige oefeningen, onaan- »gename dienst en minder lust tot vrijwillige engagementen »of reëngagementen en de gevolgen hiervan weder: gebrek »aan goede remonterijders en gebrek aan stof tot het voltallig »houden van een goed kader.»

Voorts ontbraken toen ook paarden en was harnachement, bewapening en kleeding geheel onvoldoende.

In aanmerking nemende, dat de toestand eerst de laatste 2 jaar gunstiger is geworden, had deze beoordeeling in 1900 vrijwel hetzelfde kunnen luiden als in 1862.

Welke ook de oorzaken kunnen zijn van het gebrek aan vrijwilligers bij de bereden wapens, die ik wil trachten na te gaan, toch zijn deze zeker niet daarin gelegen, dat in de laatste 25 jaar de positie van den soldaat op materiëel gebied niet is verbeterd. Waar zulks mogelijk was, is het logies beter ingericht, is in de nieuw gebouwde kazernes rekening gehouden met de regelen der hygiëne, en wat het eten betreft, bereid door gediplomeerde koks, denk ik met een zekeren angst aan de mogelijkheid, hoe de soldaat zich in oorlogstijd zal behelpen, hij die niet eens waarschijnlijk meer een aardappel kan schillen, laat staan koken, indien deze koks door verwond raken, gevangenneming enz. buiten staat zullen zijn voor het eten te zorgen. Bijzondere veiligheidsmaatregelen voor hunne bescherming zullen waarlijk wel mogen worden genomen!

De eerste en zeker voornaamste reden van het afnemen der vrijwillige dienstverbintenissen in de laatste jaren, en wel niet alleen bij ons maar ook in de naburige rijken, is zonder twijfel de grootere welvaart, die bestaat in die standen der maatschappij, waaruit vroeger het grootste contingent aan vrijwilligers voortkwam. Die meerdere welvaart heeft waarschijnlijk voor een groot deel haar ontstaan te danken aan de betere en meerdere middelen van vervoer, waardoor zij die geen werk vinden in de plaats hunner inwoning, zich zonder groote kosten spoedig kunnen verplaatsen naar die streken, waar dit wel is te bekomen, zooals dit o. a. tot ongeveer December jl. het geval was in Duitschland, tegen hooge loonen 1).

Uit een maatschappelijk oogpunt mag men zich over deze reden, al is die dan misschien ook in strijd met de bijzondere belangen van het leger, niet beklagen. De vraag doet zich echter voor of, zoolang de samenstelling van het Nederlandsche leger zich baseert op een vrijwilliger-stelsel, waarbij het jaarlijks in te lijven getal miliciens slechts zoo hoog wordt genomen, dat het tegemoet komt aan het tekort aan vrijwilligers, m. a. w. waar men het militiecontingent zoo klein mogelijk wenscht te houden, er in de eerste plaats genoeg rekening mede is gehouden, niet alleen om die vrijwilligers te bekomen, maar bovenal om hen, die reeds in dienst waren, te behouden. In de omliggende rijken, speciaal Duitschland en Frankrijk, wordt voor het behoud van de reeds in dienst zijnde vrijwilligers, zoolang deze ten minste nog bruikbare soldaten zijn, het meeste gedaan en, naar ik geloof, terecht. Al behoeft men zich, vooral bij het wapen der cavalerie, in het afgelopen jaar niet te beklagen over de vermeerderde vrijwillige dienstneming, vergeleken bij de voorafgaande jaren, waardoor zooals later zal blijken het tekort aan vrijwilligers aanzienlijk lager

1) Een bewijs voor deze meening is o. a. daarin gelegen, dat toen in December jl. de couranten ons het bericht hadden gebracht, dat in Duitschland weinig werk meer was te bekomen, dadelijk en ook later meer vrijwilligers bij de cavalerie zich aanboden, zonder dat het jaargetijde, dat niet koud was, hiervan de reden kon zijn.

is geworden, men moet niet vergeten, dat zoolang de ongedienden heengaan, het wapen in tactische waarde niet vooruit gaat en jaren noodig zijn om dit te herstellen. Tracht men bovendien de positie van den soldaat *in* het leger te verbeteren, dan snijdt het mes van twee kanten, omdat dit alléén reeds een reden zal zijn, dat velen zich aanmelden om in dat leger te dienen.

Is nu werkelijk deze positie, vooral op finantieel gebied en wat betreft de vooruitzichten zoowel *in* als *na* den dienst, zoodanig vooruitgegaan, laat ons zeggen in het laatste 10tal jaren, dat zij eene vergelijking met vrucht kan doorstaan met de positie die de militair, burger gebleven zijnde, in de maatschappij zoude innemen?

Wat het geldelijke betreft, ontvangt een huzaar op dit oogenblik f 1.10 in de 5 dagen, een soldij ongeveer gelijk aan die, toen vóór 1896 de menage op een andere wijze was geregeld, een korporaal krijgt f 1.70, hetgeen ongeveer even veel is als vroeger, terwijl een milicien na 1899 in den eersten tijd f 0.75 en na 8 maanden onafgebroken dienst f 1 ontvangt, zoodat deze sedert laatstgenoemd jaar in soldij is achteruitgegaan. Van deze soldijen gaan als gewone korting per 5 dagen af voor een huzaar f 0.15 en voor een korporaal f 0.30.

Een wachtmeester ontvangt per 5 dagen f 5.10, na 3 jaar f 5.60 en na 6 jaar f 7.10, waarvan echter de eerste $1\frac{1}{2}$ à 2 jaar voor menage, oppasser en korting afgaat f 3.75 het eerste jaar en f 4.— het tweede jaar. Na $1\frac{1}{2}$ à 2 jaar is de korting opgehouden. De onderofficier krijgt echter geen soldij-verhooging voor het onderscheidingsteeken voor 6- of 12jarigen dienst, hetgeen voor een korporaal of mindere per dag respectievelijk $2\frac{1}{2}$ en 5 cent bedraagt.

Daargelaten de vraag of het goed gezien is dat de soldijen bij den verminderden lust tot dienstdiening niet zijn verhoogd, en dat niet evenals in Duitschland, hij die zich voor langer dan den kortsten tijd verbindt, ook van den beginne af meer soldij geniet, is bij ons zeker geen enkel middel toegepast, de geschikte onderofficieren tot reëngagementen uit te lokken,

door hun in dat geval in het geheel geen premie te verzekeren.

In Duitschland krijgt een onderofficier, zooals wij zagen, na 8 dienstjaren een geldelijke tegemoetkoming, wanneer hij niet uit hoofde van lichaamsgebreken den dienst wensch te verlaten, die na 12 jaren zelfs 1000 mk. bedraagt. In Frankrijk krijgen zij bij reëngagementen voor 2, 3 of 5 jaren, voor ieder jaar 120 frcs. en aan het einde van hun reëngagement nog een premie van 200 frcs. per jaar, zoodat zij bijv. bij een 5jarig reëngagement een som kunnen hebben overgelegd, indien zij dit wenschen, van 1600 frcs.

Dat men bij de bereden wapens, niettegenstaande geen enkele dier gunstige bepalingen bestaat, toch geen gebrek heeft aan onderofficieren, berust m. i. op een geheel andere oorzaak, die zeer te betreuren is. De weinig milde bepalingen der nog bestaande pensioenwet, waarbij de militairen beneden den rang van officier in veel ongunstiger conditiën verkeerden dan deze 1) en de daardoor ontstane moeielijkheid om aan de langer gediend hebbenden een pensioen te bezorgen, doen meerdere chefs uit een oogpunt van menschlievendheid terugschrikken om aan oude militairen, waaronder derhalve ook de onderofficieren behooren, een reëngagement te weigeren daar zij anders in de burgermaatschappij veelal terugkeeren met een gratificatie, die hen niet voor gebrek kan behoeden. Een noodlottig gevolg van deze, uit genoemd oogpunt te verklaren, zienswijze is, dat meerdere onderofficiersplaatsen vervuld worden door de fysiek en moreel minder geschikten en dat de jongere krachten, daardoor weinig uitzicht op bevordering hebbende, het leger verlaten.

Ten einde echter niet te uitvoerig te worden, zal ik hier niet verder ingaan op de thans nog van kracht zijnde pensioenwet en alleen den wensch uitspreken dat spoedig de nieuwe wet aan de reeds te lang bestaand hebbende onbillijke toestanden een einde zal maken.

1) Zie ad B van de Algemeene Beschouwingen van de Memorie van Toelichting van het in 1899—1900 ingediende Ontwerp van Wet tot regeling van de militaire pensioenen.

Wanneer dit echter zal zijn geschied en men daardoor niet meer genoodzaakt zal zijn uit medelijden de oudgedienden langer te houden dan meermalen met het oog op dienstbelangen wenschelijk geacht mag worden, dan zal het geloof ik, ook in het belang van het leger zijn de Duitsche bepaling over te nemen om na 6jarigen dienst, reëngagementen telkens voor slechts 1 jaar toe te staan, ten einde gemakkelijk in de gelegenheid te zijn, de minder bruikbaar geworden elementen binnen een kort tijdsverloop te kunnen verwijderen. Tevens zoude het overweging verdienen, ten einde een ieder zooveel mogelijk op te wekken een graad te behalen, om ongegradeerden alleen dan te reëngageeren wanneer zij door gedrag en practische bruikbaarheid uitmunten, zooals in Frankrijk het geval is en om even als daar een leeftijdsgrens vast te stellen. Waar alsdan door een goede pensioenwet de toekomst voor den ouden dag is verzekerd, zullen deze maatregelen geen oorzaak zijn m. i., dat het aantal vrijwilligers afneemt en zal althans het gehalte er zeker niet onder lijden.

Het komt mij voor dat thans het oogenblik daar is om met een enkel woord een der redenen te bespreken, die door velen wordt beschouwd als de voornaamste te zijn waarom in de laatste jaren zich zooveel minder vrijwilligers aanmeldden n.l. de instelling van den militairen pensioenraad. Ook ik voegde mij eertijds stilzwijgend bij hen, die deze meening deelden, maar een nauwgezet nagaan bij mijn eigen wapen, voor zoo verre mij dit mogelijk was, van den invloed te dien opzichte van den pensioenraad, heeft mij hiervan genezen. Dat vóór de instelling van dien raad in 1896 niet meermalen pensioenen zijn verleend zoowel aan officieren en minderen voor gebreken in en door den dienst ontstaan, terwijl later meermalen bleek dat óf deze gebreken voor genezing vatbaar waren óf wel dat de dienst met het ontstaan daarvan weinig had te maken, zal wel niemand van ons ontkennen.

In het belang van het betalende rijk was het derhalve zeker, om een meer nauwkeurig onderzoek in te stellen naar de wijze waarop gebreken waren ontstaan en dat hierdoor menschen

den dienst moesten verlaten, ontevreden omdat aan hen een naar hunne meening toekomend pensioen geheel of gedeeltelijk werd onthouden, is zonder twijfel waar. De schuld van die ontevredenheid mag men in het algemeen echter niet aan den pensioenraad wijten en te meer niet waar door dezen bijna zonder uitzondering, het advies is gevolgd van den geneeskundigen dienst. Bij het Wapen der cavalerie heb ik van 1896 tot 1901 nagegaan, dat van de 88 minderen in die jaren voorgedragen voor pensioen, 84 dit hebben bekomen terwijl van de 4, die daartoe niet in de termen bleken te vallen, de pensioenraad geheel en al conform handelde met het advies van den geneeskundigen dienst.

Onder de 84 gepensioneerden was zelfs nog 1 aan wien dit pensioen is toegekend tegen het advies in van den geneeskundigen dienst.

Mij dunkt dat deze cijfers het tegendeel bewijzen van hetgeen steeds door velen wordt verkondigd n.l. het buitengewoon streng oordeelen door den pensioenraad.

Toch is het een opmerkelijk verschijnsel dat sedert de instelling van dien raad in 1896 het aantal vrijwilligers steeds is afgenomen en ook de voordrachten voor pensioen van minderen hoe langer hoe minder zijn geworden. Waar op den 1en Januari 1896 slechts 36 vrijwilligers bij de cavalerie ontbraken en dit getal in den loop van dit jaar tot een gemiddeld cijfer van 117 steeg, kwamen in 1900 gemiddeld \pm 650 vrijwilligers te kort. In 1896 werden 29 voordrachten tot bekoming van pensioen voor minderen gedaan, terwijl dit getal in 1900 slechts 14 en in 1901 18 bedroeg, een getal dat in 1898 zelfs tot 9 was gereduceerd, terwijl in 1894 en 1895 respectievelijk 41 en 31 voor pensioen in aanmerking werden gebracht, die het allen bekwamen 1). Dat op een en ander de instelling van den pensioenraad niet van veel invloed is geweest, is m. i. buiten twijfel, maar dit is geen gevolg van diens strenge

1) In de laatste maanden is een vrij aanzienlijke verbetering ten zichte van het tekort aan vrijwilligers bij de cavalerie merkbaar. De

optreden, maar wel omdat dit steeds van verschillende kanten is beweerd, waardoor velen, die niet met volkomen zekerheid het ontstaan van gebreken *in* en *door* den dienst kunnen bewijzen, hunne gebreken verzwijgende zich niet voor bekoming van pensioen aanmeldden, daarin door humane chefs meermalen geholpen. Bij deze personen is de angst en onzekerheid om pensioen te bekomen, geen opwekking tot tevredenheid en, zij het ook onbillijk, de schuld daarvan werpende op den pensioenraad, werken zij de vrijwillige dienstneming zeer tegen door het uitstrooien van praatjes, hoofdzakelijk uit onwetendheid voortvloeiende. Welke andere oorzaak toch dan deze is te vinden voor het meermalen plaats gevondene feit, dat zij die pas geteekend hadden zich enkele dagen, nadat zij bij het depot-eskadron waren aangekomen, of zelfs terwijl zij zich tijdelijk daarbij ophielden, omdat hunne benodigde papieren nog niet geheel in orde waren, kwamen verzoeken hun voornemen om zich in den dienst te verbinden, als ongedaan te beschouwen.

Van het gebrek aan vrijwilligers, ontstaan zoowel door te weinig aanbod als door het zich niet reëngageeren van hen die in dienst zijn, is echter de pensioenraad naar mijn gevoelen zelfs niet indirect de *voornaamste* reden. Velen gaan heen na afloop van hun eerste engagement, omdat zij dan nog jong

gemiddelde tekorten voor het geheele wapen in 1899, 1900 en 1901 waren respectievelijk \pm 542, 650 en 460 man, hetgeen gedaald is op 1 Januari 1902 tot 372, op 1 Februari 1902 tot 349 en op 1 Maart tot 333 man. Veel meer vrijwilligers zijn echter aangekomen dan hieruit blijkt, maar van dezen moet helaas steeds worden afgetrokken het nog steeds groot getal dat heengaat als hunne eerste dienstverbintenis is geeindigd. Zoo waren in de maanden September, October, November en December 1901 aangekomen in het geheel respectievelijk 37, 49, 41 en 62 man, maar verlieten den dienst 37, 31, 15 en 20 vrijwilligers; zoodat de vermeerdering in getalsterkte voor die 4 maanden slechts 86 man bedroeg; gedurende Januari, Februari en Maart 1902 kwamen in dienst 41, 35 en 55 man en werd de dienst verlaten door 18, 18 en 51 man. In 't geheel hebben in 1901, 334 vrijwilligers den dienst verlaten, waaronder slechts 34 waren, die voor lichaamsgebreken moesten worden afgekeurd en 33 man waren overleden of weggezonden.

zijnde, kans hebben een burgerbetrekking te krijgen, iets wat voor hen, die langer in den militairen dienst blijven, bijna een onmogelijkheid is, aangezien tot nu toe van Rijkswegen geen enkele poging in het werk is gesteld, hen daarbij behulpzaam te zijn 1).

Wanneer men ziet hoe in Duitschland gezorgd wordt voor de oudgedienden, die zich in dienst goed hebben gedragen, hoe daar in nagenoeg alle takken van den burgerlijken dienst plaatsen voor hen worden opengehouden, bij de posterijen zelfs 5000, hoe ook in Frankrijk sommige staats- en gemeentebetrekkingen uitsluitend beschikbaar zijn voor hen, die zelfs niet langer dan 5 jaar actief dienden, dan is het nauwelijks te begrijpen, dat ook in ons land niet dergelijke maatregelen zijn te nemen, die zeer zeker zouden bijdragen de geschikten langer in dienst te houden, wanneer deze zeker zijn dat het Rijk hen na een zeker getal trouwe militaire dienstjaren, aan een burger eetaan zal helpen. Waar echter het Rijk zich niet met dergelijke bemoeiingen inlaat, hebben provinciale en gemeentebesturen hiertoe nog veel minder reden. Als een voorbeeld vermeld ik, dat nog niet zoo heel lang geleden een zeer bruikbaar en goed oppassend wachtmeester, na het verlaten van den dienst op ongeveer 30jarigen leeftijd, solliciteerde naar de betrekking van postbode in een kleine plattelandsgemeente. Hij werd niet benoemd omdat men jeugdiger krachten kon krijgen.

Dergelijke feiten geven aanleiding, dat velen zich niet willen reëngageeren uit vrees, dat hun leeftijd hun later als een nadeel zal worden toegerekend.

Gaarne neem ik aan, dat het voor ons land niet gemakkelijk is om het voorbeeld te volgen in dit opzicht van naburige rijken. Te lang hebben wij de voordeelen gemist van den persoonlijken dienstplicht, die maakt dat meer belang zal worden gesteld in een leger, waarin arm en rijk, daartoe aangewezen, het vaderland moet dienen. De band tusschen burger en mi-

1) Bovendien onttrekt de aanvulling der Koninklijke Marechaussee vele goede elementen aan de korpsen.

litair wordt daardoor vaster aangehaald en de werkgever, meer bekend wordende met het leger, zal ten slotte moeten inzien, dat de deugden daarin opgedaan, als 't leeren gehoorzamen, netheid, orde, enz., ook van groote waarde mogen geacht worden voor *zijne* ondergeschikten. De Staat zelf moet echter vóórgaan en toonen voor de vervulling van burgerbetrekkingen de diensten van oud-militairen op prijs te stellen. Wordt dit gedaan, zijn bijv. zij die versierd zijn met de bronzen medaille voor 12jarigen trouwen dienst, *zeker* dat zij door het Rijk aan een burgerbestaan worden geholpen, waarvan de aard en de bezoldiging afhankelijk zijn van den graad dien in die 12 jaren is bereikt, dan zal een ieder trachten een graad te behalen en wordt in elk geval van hen, wier bekwaamheden dit niet toelaat, een kern gevormd van langer gediend hebbenden, wier langere practijk vooral aan de bereden wapens ten goede komt. Indien dan tevens tot reëngagementen alleen zullen worden toegelaten zij, die bij een goed gedrag, werkelijk bruikbaar zijn, terwijl een leeftijdsgrens wordt gesteld, voor gegraduateerden hooger dan voor ongegraduateerden, dan stel ik mij voor, dat de practische bruikbaarheid van het leger tot een hooger trap zal worden opgevoerd.

Zooals thans de toestand is bij de bereden wapens ziet men, dat na de gunstige bepalingen in 1901 genomen tot verhooging der handgelden, het getal zich vrijwillig aanmeldenden niet onbelangrijk is gestegen en dat nu toch het getal ontbrekende vrijwilligers nog vrij aanzienlijk blijft, vindt hoofdzakelijk daarin zijn oorzaak, dat zich slechts zeer weinigen na afloop hunner eerste dienstverbintenis reëngageeren. Voor goed geoeffenden met den dienst geheel vertrouwd, krijgt men derhalve en nog wel tegen groote uitgaven voor het Rijk, ongeoeffenden terug, die eenige jaren noodig hebben om even bruikbaar te worden als de eersten. Onnoodig is het te zeggen, hoe daardoor de tactische waarde der bereden wapens is gedaald en hoeveel zwaarder en onaangener de dienst is

1) Zie noot vorige bladz.

geworden voor hen, die nog bleven, en door gebrek aan personeel meer dienst moeten verrichten.

In plaats dat de veldeskadrons ongeveer evenveel menschen als paarden tellen zooals voor een goede oefening zoo zeer noodig is, zijn er van de laatsten veel meer (zelfs bij voldoende toename van vrijwilligers bevindt zich steeds een groot getal bij de depot-eskadrons in africhting) zoodat meermalen slechts met een ongeveer halve sterkte aan paarden kan worden uitgerukt. De oefeningen moeten worden bekort om de overige paarden te kunnen uitbrengen en bij terugkeer heeft de man 2 à 3 paarden en even zooveel harnachementen te onderhouden. Van een hem vast ingedeeld paard, waaraan hij al zijne aandacht en zorg kan besteden, is geen sprake, en van huzaar wordt de man paarden- en tuigenpoetser, welke minder aangename bezigheid wordt afgewisseld door het veelvuldig op wacht komen. Die toestand wordt nog bedenkelijker indien, waarop reeds meermalen van verschillende kanten is aangedrongen met het oog op den oorlogstoestand, de eskadrons met een 20 à 30tal paarden zouden worden uitgebreid en hoe het gaan moet indien eens zoude moeten worden gemobiliseerd, is mij vrij onduidelijk.

Dat het toekennen van premiën alléén bij 't aangaan van reëngagementen, niet voert tot het gewenschte doel, blijkt iederen dag. Bij een volk weinig genegen zich vrijwillig te schikken in het gebonden leven dat noodzakelijk van den militair moet worden geeischt, dat daarenboven zich slechts noode onderwerpt aan de ijzeren eischen van de discipline omdat deze schijnbaar in tegenspraak zijn met zijne veelal verkeerd opgevatte ideeën van individueele vrijheid, moeten veel meer dan hij een natie in hart en ziel soldaat zijnde, maatregelen worden genomen en voordeelen worden geschept, die het in zijn oog nadeelige van den dienst compenseeren.

Die maatregelen, m. i. de voornaamste, moeten tot strekking hebben te zorgen, dat hij die als soldaat den lande een reeks van jaren trouw heeft gediend, zeker is hij 't verlaten van den dienst een behoorlijk burgerbestaan te vinden dat, met een

kleiner of grooter pensioen, hem en de zijnen voor gebrek behoedt.

De pogingen daartoe aan te wenden, mogen niet langer worden uitgesteld. Hoe toch zal het gaan, indien eens de tijd mocht aanbreken dat de bereden wapens nagenoeg geheel uit militie zouden moeten bestaan en geen kern van vrijwillig dienend, goed vertrouwd kader meer zoude kunnen worden gevormd. Aan het opleiden tot volkomen bruikbaar militiekader in 2 jaar, dat het vrijwillige kader geheel zoude kunnen vervangen, wil ik niet eens denken. Bij ons zal dit wel even goed onmogelijk blijken te zijn als in de naburige rijken en zelfs zal het de vraag zijn of het mogelijk zal wezen dit kader te vormen als de militie bij de bereden wapens, zooals ik wensch, eens 3 jaar voor eerste oefening onder de wapenen zal mogen worden gehouden. Ook daaraan twijfel ik nog wanneer ik mij voor den geest roep de zware eischen waaraan bij oorlogsgevaar het kader van onze kleine bereden troepenmacht zal moeten voldoen, zeer waarschijnlijk staande tegenover een groote overmacht. Zal dan de aanvoerder zich geheel en al kunnen verlaten op het militiekader? Ik wil het hopen.

Nog is er misschien een middel dat in aanmerking zoude kunnen komen tot langer blijven uit te lokken. Velen verlaten ook den dienst omdat zij willen huwen, meermalen om een einde te maken aan een onregelmatigen toestand die bestaat tusschen hen en de vrouw op wie hunne keuze is gevallen, een toestand uit een zedelijkheidsoogpunt niet te verdedigen.

Zooals thans de bepalingen luiden, kan alleen de onderofficier, die 6 jaar dezen graad heeft bekleed, huwen — een tijd dien ik zoude willen verkorten en gebracht willen zien op de helft — en zullen, wanneer het gilde der waschbazen zal zijn uitgestorven, geen gehuwden beneden dien graad meer aanwezig zijn, behalve de werklieden (smeden, zadelmakers). Zoude het nu niet zijn in het belang van den vrijwilliger, indien bij elk korps, al was het dan ook maar tot een betrekkelijk klein getal, aan hem die bijv. in het bezit was der bronzen medaille, die zich uitstekend gedroeg en zeer bruikbaar was, de toe-

stemming tot huwen met bijzondere voorrechten (recht op vrije woning enz.) kon worden verleend? Daaraan zoude ik dan tevens een grootere soldijverhooging dan f 0.05 per dag willen zien verbonden en wel zooveel, dat, indien ook de vrouw door haar werk iets tot de huishouding kon bijdragen, geen armoede behoeft te worden geleden.

Een dergelijke bepaling zoude natuurlijk aan het Rijk vrij aanzienlijke geldelijke offers kosten maar m. i. is dit geld beter besteed dan de groote sommen thans uitgegeven voor het verkrijgen van ongeoefende personen, waaronder nog gevonden worden die zeer spoedig na hunne indiensttreding als gevolg van hun liederlijk gedrag of het plegen van diefstal, weer in de burgermaatschappij moeten worden teruggezonden. De hooge engagementspremiën lokken het minder soliede gedeelte van het volk dat, belust om een groote som geld in eens in handen te krijgen, zich verder weinig bekommert om de verplichtingen die het daartegenover op zich heeft genomen. Op deze wijze krijgt het Rijk meermalen voor veel geld slechte waar en al gaat men dan ook in getalsterkte vooruit, men wordt in gehalte slechter. Ik voor mij hecht dan ook veel meer aan de te nemen maatregelen ter verbetering van de positie van hen die zich vrijwillig reeds in den dienst hebben begeven, dan aan zulke die dienen om vrijwilligers te bekomen.

De lust tot indiensttreding zal van zelf vermeederen, wanneer men in den dienst een behoorlijk bestaan kan vinden en een waarborg voor de toekomst, na het verstrijken van den dienst, wordt gegeven.

Voorts zoude ik een bepaling willen zien vastgesteld waarbij een ieder, die reeds 6 jaar heeft gediend en zich na dien tijd opnieuw heeft verbonden, op zijn verzoek en behoudens bijzondere omstandigheden (mobilisatie, binnenlandsche rustverstoringen enz.) ten allen tijde van deze laatste verbintenis kan worden ontheven zoo noodig met geheele of gedeeltelijke terugbetaling der reeds daarvoor ontvangen premie. Het is mij bekend dat dergelijke verzoeken ook thans gewoonlijk worden ingewilligd, maar ik vermeen dat wanneer door een vast-

gestelde bepaling desbetreffende een ieder bekend kan zijn dat hij na reëngagement op elk oogenblik den dienst kan verlaten wanneer hij dit met het oog op eigen belangen noodig acht, men eerder over het bezwaar zal heenstappen zich opnieuw voor een bepaalden tijd in den dienst te verbinden.

In de bepaling zooals die thans is dat ook bij de bereden wapens *ten allen tijde* vrijwilligers kunnen worden aangenomen, zoude ik in ieder geval verandering willen zien gebracht, omdat deze bepaling geheel in strijd is met een goede africhting. Ik zoude de vrijwilligers alleen willen zien aangenomen gedurende de maand October en desnoods gedurende April. Alleen in dit geval bestaat er mogelijkheid om hen gezamenlijk in daartoe ingedeelde klassen af te richten. Thans kan het voorkomen dat de vrijwilligers weken lang rondloopen en alleen voor kleine diensten worden gebruikt, omdat de eigenlijke africhting te paard eerst kan worden begonnen wanneer er een voldoende getal aanwezig is om een klasse te vormen daar, hetgeen trouwens van zelf spreekt, er geen kader genoeg is en ook zoude kunnen zijn om ieder individueel een opleiding te geven. Het denkbeeld geopperd in de *Militaire Spectator* van Augustus 1901 om elken vrijwilliger zich te doen verbinden, na afloop zijner dienstverbintenis nog 1½ jaar beschikbaar te blijven, lacht mij zeer toe omdat bij mobilisatie daaruit een zeer goede reserve gevormd wordt. Bedenkingen van de zijde der vrijwilligers zullen, dunkt mij, hiertegen niet bestaan.

Kunnen om mij onbekende oorzaken geen maatregelen worden getroffen om *in* het leger zelf de positie van den vrijwilliger te verbeteren, dan geloof ik, dat het beter is het grootste gedeelte der gelden thans gebruikt voor aanwerving der vrijwilligers, te besteden voor uitbreiding van het militiecontingent om dit, geencadreerd door goed kader, zoolang onder de wapenen te houden dat het geheel kan worden geoefend als vereischt wordt. Daarvoor is echter, evenals in andere rijken, bij de bereden wapens een actieve dienstdtijd van minstens 3 jaar noodig en moet men trachten in dien tijd de bruikbaarsten onder de miliciens tot goed kader te vormen. Rekent men de eerste

africhting op gemiddeld 6 maanden, dan is naar mijne meening de verdere tijd doorgebracht in de batterijen en eskadrons niet te lang, wil men althans den miliciens tot een volkomen bruikbaar soldaat opleiden. Bij een 3jarig verblijf onder de wapenen heeft men tevens het voordeel dat het contingent op den duur niet groot behoeft te wezen en te meer niet wanneer door een voorafgaand streng geneeskundig onderzoek slechts goed bruikbare miliciens voor de bereden wapens worden aangewezen. 1)

Dat, zooals door sommigen beweerd wordt, het onbillijk zoude zijn de tegen hun verzoek bij de bereden wapens ingedeelde miliciens, vergeleken met de bij de overige korpsen ingedeelden, zooveel langer te houden, kan ik niet inzien. De eersten zijn toch na afloop van hunnen militie-diensttijd geheel vrijgesteld van verdere militaire diensten, terwijl de laatsten, met uitzondering van de ingedeelden bij het korps torpedisten, nog 7 jaar bij de landweer moeten dienen. Bovendien zouden van de miliciens der bereden wapens bij bovengenoemden actieven diensttijd, de herhalingsoefeningen geheel kunnen vervallen. Wil men nog meer voor hen doen, waardoor tevens misschien het voordeel zoude kunnen worden verkregen dat het grootste gedeelte van het contingent militie voor de bereden wapens zich daarvoor vrijwillig zal aanmelden, dan kan men hen, zooals o. a. in België geschiedt, ingaande met het 3e jaar van hunnen werkelijken diensttijd, een maandelijksche extra-uitkeering geven op de postspaarbank.

Zoolang echter nog, ingevolge de Militiewet van 1901, de miliciens bij de bereden wapens niet langer dan thans is bepaald, voor eerste oefening onder de wapenen kunnen worden gehouden, moeten alle maatregelen worden genomen om te trachten hen die zich althans goed gedragen, vrijwillig langer

1) Naar mijne meening is het gebiedend noodzakelijk dat vooral bij de cavalerie zoowel de vrijwilligers als de miliciens beantwoorden aan de zwaarst te stellen eischen zoowel op fysiek als intellectueel gebied ten einde in oorlogstijd te kunnen voldoen aan de zomoeielijke opgaven waarvoor onze zwakke cavalerie tegenover een overmachtigen vijand, zal komen te staan.

onder de wapenen te doen blijven na volbrachten eersten oefeningstijd, of wel te doen komen indien zij zich reeds met groot verlof bevinden (art. 112 M. W.) Twee naar mijn gevoelen te dien opzichte uitstekende maatregelen zijn genomen in de in Februari in het Recueil Militair opgenomen »Voorschriften ter uitvoering van de Militiewet» nl. dat zij die zich als miliciens vrijwillig willen verbinden, zich in dienst goed moeten hebben gedragen (§ 2 ad 5) en dat aan miliciens die na hun verblijf onder de wapenen nog langer in werkelijken dienst wenschen te blijven, kan worden vergund, hun verblijf onder de wapenen telkens te verlengen met minstens 1 maand (§ 15). Alleen derhalve voor hen, die zich reeds met groot verlof bevinden, blijft de bestaande bepaling gehandhaafd dat zij voor *minstens* 4 maanden vrijwillig onder de wapenen kunnen komen, een tijd die zeer zeker noodig is, wil dit verblijf iets tot hunne verdere opleiding bijdragen. Beide categorieën moeten zich echter als miliciens *goed* hebben gedragen, (in § 15 staat »*kan* worden vergund hun verblijf onder de wapenen te verlengen») hetgeen volgens de letterlijke opvatting van art. 112 der Militiewet niet noodig is (in art. 112 staat »*wordt* vergund») en waarvan vroeger voor zooverre mij bekend is — hetzelfde artikel bestond ook in de vroegere Militiewet — meermalen gebruik is gemaakt door huzaren aan wie wegens hun slecht gedrag een reëngagement werd geweigerd, maar die nog militieplichtig waren. Vooral echter het bekorten tot een minimum van 1 maand voor de miliciens, die zich nog in werkelijken dienst bevinden, komt mij juist voor, omdat als het ware elke week langer actieven dienst ten bate komt aan de opleiding; alleen administratieve bezwaren maken noodig een minimum vast te stellen. Behalve het thans reeds bestaande voordeel dat voor de vrijwillig langer onder de wapenen blijvenden den duuren het aantal der herhalingsoefeningen kunnen worden verminderd (art. 111 M. W.), zoude ik aan hen, in verhouding van den tijd dien zij blijven, minstens dezelfde premie wenschen toe te kennen als thans voor de vrijwilligers is vastgesteld, zijnde per maand $\frac{1}{12}$ van *f* 20.— of $\frac{1}{12}$ van *f* 30.—, naarmate het korps

waartoe zij behooren, hetgeen derhalve voor het 1e en 2e Regiment Huzaren reeds *f* 5 meer bedraagt dan de premie thans vastgesteld (Kon. Besl. 28 Dec. 1899 n°. 51).

Dit zoude naar mijn gevoelen een gewone maatregel van billijkheid zijn, terwijl ik zelfs deze premie met een zeker bedrag zoude willen vermeerderen voor hen, die na een bepaalden tijd geschikt bleken te zijn voor korporaal of onderofficier. Den tijd gesteld om deze graden te behalen, zoude ik niet te kort willen stellen, teneinde werkelijk *bruikbaar* militiekader te krijgen. Slechts bij groote uitzondering moet een milicien tot korporaal worden bevorderd, die niet minstens 1½ jaar bij een batterij of veldeskadron heeft gediend, terwijl hem dan de verplichting moest worden opgelegd, nog minstens 2 maanden als korporaal zijn dienst te verrichten, alvorens met groot verlof te worden gezonden. Wil hij dan deelnemen aan het examen voor onderofficier, d. i. derhalve na \pm 2 jaar werkelijken dienst, dan moet hij bij slagen zich verbinden nog minstens 3 maanden als onderofficier in actieven dienst te blijven. Dit zijn naar mijn gevoelen wel de minimum eischen, die voor militiekader mogen worden gesteld, terwijl ik bovendien dit kader later in ieder geval zoude willen doen deelnemen aan de herhalingsoefeningen van hoogstens 8 weken.

In Frankrijk worden gewoonlijk de daarvoor afzonderlijk opgeleide miliciens na 1 jaar tot korporaal en na 2 jaar tot onderofficier bevorderd, in welken laatsten rang zij derhalve nog 1 jaar moeten dienen. Het meerendeel der officieren aldaar is echter van meening, dat hierdoor *geen* goed kader wordt verkregen.

Wat door mij gemist wordt in de thans in werking zijnde militiewet en wat ook niet in de vorige werd gevonden, zijn de maatregelen tegen miliciens, die zich aan diefstal schuldig maken. Waar men in dit geval de dienstverbintenis van den vrijwilliger verbreekt, om geen dief in de gelederen te hebben, zoude dit voor den milicien niet doenlijk zijn, omdat helaas nog meerdere zouden worden gevonden die zich, om aan hnn militieplicht te ontkomen, aan diefstal zouden schuldig maken. Een militair, wiens vrijwillige dienstverbintenis is

verbroken wegens het plegen van diefstal, blijft daarom, militieplichtig zijnde, in de gelederen, als althans de lichte waartoe hij behoort, onder de wapenen is of daartoe wordt opgeroepen. Toch dient hierop iets te worden gevonden, omdat het zeer onaangenaam is voor allen die zich vrijwillig of niet, in dienst bevinden, dagelijks te moeten omgaan met een voor diefstal veroordeeld militair. Zoolang geen beter middel hierop te vinden is, zoude ik derhalve een dergelijk milicien zijn verderen actieven diensttijd, waaronder ik ook de herhalings-oefeningen begrijp, willen zien uitdienen bij het Algemeen depot van discipline. Het Rijk krijgt dan wel is waar niet de diensten, die van hem bij zijne indeeling worden verwacht, maar uit de gelederen der eerlijke, goed oppassende soldaten is dan althans de dief verwijderd, en deze bepaling zoude wellicht hen tot nadenken stemmen, die anders hunne handen al te spoedig naar een andermans goed uitsteken.

Om voorts bij de miliciens den lust vrijwillig langer dan zij verplicht zijn in dienst te blijven, te bevorderen, is een eerste vereischte, dat het korps waarbij zij zijn ingedeeld, garnizoenen heeft betrokken in de streek van waaruit zij afkomstig zijn, en dat bij de indeeling der miliciens hiermede zooveel mogelijk rekening wordt gehouden. Dit geschiedt, althans bij de cavalerie, tot nu toe in onvoldoende mate of liever er wordt waarschijnlijk te veel gehecht aan de standplaatsen der depot-eskadrons, waarbij de militie bij mobilisatie moet opkomen. Wanneer ik den staat van indeeling voor mij neem van de militie van 1902 (behoorende bij de Besch. v/d M. v. O. dd. 4 Febr. 1902, VIIe Afd. N° 11), dan blijkt bijv. daaruit, dat 10 miliciens uit Noordbrabant en 5 uit Limburg zijn ingedeeld bij het 3e Regiment Huzaren, 30 miliciens uit Noord- en 20 uit Zuid-Holland bij het 2e Regiment in Limburg. Evenmin als ooit miliciens uit Limburg zich te huis zullen gevoelen in Zuid-Holland, evenmin en nog minder doen zij uit deze provincie of uit Noord-Holland dit in Limburg, en er moeten al zeer overwegende redenen bestaan, als deze miliciens 1 dag langer vrijwillig in dienst blijven dan noodig

is. De bereden wapens in Limburg en Noordbrabant moeten derhalve zooveel mogelijk worden gerecruteerd uit die provinciën zelf en, kan dit niet in zijn geheel, dan uit de dichtst omliggenden. Dat bij opkomst met spoed misschien iets verder moet worden gereisd om de depot-eskadrons te bereiken, is naar mijne meening geen overwegend bezwaar, en weegt niet op tegen het voordeel dat miliciens, die in garnizoenen zijn waar zij zich thuis gevoelen, eerder vrijwillig onder de wapenen zullen blijven. Ik neem hierbij op den staat van indeeling der militie voor de cavalerie in 1902, zooals deze is vastgesteld, en voeg daarbij als voorbeeld een staat, zooals die door mij zoude zijn gewenscht en waarbij het contingent der militie voor de cavalerie in 't algemeen, voor de verschillende provinciën dezelfde is gebleven.

Vastgestelde Staat.			Veranderde Staat.			
CAVALERIE			CAVALERIE			
	1e R. H.	2e R. H.	3e R. H.	1e R. H.	2e R. H.	3e R. H.
Noordbrabant . . .		70	10		80	
Gelderland . . .	50	10	15	73	2	
Zuidholland . . .		20	65			85
Noordholland . . .		30	25			55
Zeeland	2		5		7	
Utrecht	30		6		36	
Friesland	25		5	20		10
Overijssel	20		5	25		
Groningen	20		5	25		
Drente	15		4	19		
Limburg		41	5		46	
Ten volle voor het Rijk . . .	162	171	150	162	171	150
Ten volle voor het Korps . .	162	171	150	162	171	150
Ten volle voor het Wapen	483			483		

Met een enkel woord dient alsnu het reserve-personeel bij

de bereden wapens beschouwd te worden, dat, zooals het Koninklijk Besluit van 21 November 1899 N° 38 luidt, dient tot versterking en aanvulling van het kader bij mobilisatie. Zooals bekend is bestaat dit kader uit aspirant-kornetten, reserve-korporaals, reserve-wachtmeesters en kornetten. De vrijwilliger voor het reserve-kader moet van 17 tot 24 jaar oud zijn, voldoen, behalve aan de bepalingen van lichamelijke geschiktheid en Nederlandschap, aan een bepaald examen en kunnen beschikken over een eigen paard met harnachement en toebehooren. Hij mag niet militieplichtig zijn 1) en verbindt zich voor 7 jaar.

De eerste oefeningstijd duurt 6 (bij de bereden artillerie 8) achtereenvolgende maanden, gedurende den zomer en is men in dien tijd wel tot reserve-wachtmeester, maar nog niet tot kornet bevorderd, dan verplicht men zich om in den volgende zomer opnieuw voor 6 (8) maanden op te komen, of zooveel korter als noodig is om den graad van kornet te bereiken. Is men in 6 (8) maanden niet tot reserve-wachtmeester, of in 12 (bij de bereden artillerie 16) maanden niet tot kornet bevorderd of beschikt men niet meer over een eigen paard, dan gaat men over bij het reserve-kader van de infanterie of vesting-artillerie, om daarbij 8 maanden te dienen.

Na bevordering tot kornet, kan men telken jare voor niet langer dan 6 weken, onder de wapenen worden geroepen. Voorts kan aan een ieder van het reserve-kader worden vergund vrijwillig onder de wapenen te komen of te blijven voor een bepaalden tijd.

De kornet, bij het oindigen zijner verbintenis niet ouder dan 30 jaar zijnde, kan zich binnen 1 jaar na zijne pasportteering, opnieuw voor ten hoogste 6 jaar bij het reserve-personeel der landmacht verbinden.

Bij een regiment huzaren zijn ten minste 10, bij een regiment veld-artillerie ten hoogste 12 en bij het korps rijdende artillerie hoogstens 4 vrijwilligers van het reserve-kader, terwijl

1) Bij Kon. Besl. van 21 Febr. 1902 n° 39 is deze regeling opgeheven voor een ingeschrevene voor de militie voor 1903, die zich in 1902 bij het reserve-kader heeft verbonden.

respectievelijk bij deze wapens niet meer dan 3, 4 en 1 vrijwilliger per jaar mogen worden aangenomen.

Bevordering tot reserve-korporaal mag eerst geschieden, wanneer de aspirant-kornet 3 maanden onder de wapenen is geweest, de reserve-wachtmeester kan worden aangesteld, wanneer hij als reserve-korporaal minstens 6 weken (bij de bereden artillerie 2 maanden) heeft gediend. De kornet, die zijne aanstelling ontvangt van den Minister van Oorlog, mag eerst voor deze benoeming worden voorgedragen, als hij 6 weken (2 maanden bij de bereden artillerie) als reserve-wachtmeester onder de wapenen is geweest.

Behalve alsnog de vermelding dat de vrijwilliger van het reserve-kader buiten de kazerne mag wonen, wil ik de verdere bepalingen, ten einde niet te uitvoerig te worden, buiten beschouwing laten.

Voor benoeming tot reserve-tweede luitenant kan de kornet in aanmerking komen, indien hij zich onderscheidt door beschaving, praktische geschiktheid, gedrag, ijver enz., zijn 20e levensjaar heeft volbracht en langer dan een jaar kornet is geweest, waarvan hij als zoodanig minstens 2 maanden moet hebben dienst gedaan. Na zijne benoeming moet hij in hetzelfde jaar of uiterlijk het jaar daarna in den zomer voor 6 achtereenvolgende weken onder de wapenen komen, tenzij dit niet noodig wordt geacht. Voorts is hij verplicht éénmaal om de 2 jaar, gerekend van zijn voorafgaand verblijf onder de wapenen, nog 6 weken in den zomer onder de wapenen te komen. Tevens kan hij in het jaar dat hij niet tot werkelijken dienst verplicht is, 3 maanden vrijwillig in den zomer onder de wapenen komen en vergunning verkrijgen niet verplichte militaire oefeningen bij te wonen.

Indien wij het bovenstaande resumeeren, zien wij dat men na 6 maanden (8 bij de bereden artillerie) kornet kan zijn, dat deze voor het vervolg hoogstens jaarlijks voor 6 weken onder de wapenen kan worden geroepen en dat, wanneer hij deze verplichte opkomst vrijwillig verzoekt te verlengen tot 2 maanden, hij 1 jaar na zijne aanstelling als kornet, kan worden

bevorderd tot reserve-tweede-luitenant. De reserve-luitenant is dan nog verplicht hetzelfde of het volgende jaar van zijne aanstelling 6 weken op te komen en kan dan verder volstaan met dit eenmaal in de 2 jaar te doen. De examens, waaraan tot en met den graad van kornet moet worden voldaan, zijn voorgeschreven en eischen een zekere kennis van reglementen en voorschriften benevens een zekere mate van praktische geschiktheid.

De vraag doet zich voor of iemand van af burger in 6 (8) maanden een voldoende praktische geschiktheid zal hebben bekomen voor een bereden wapen, dat men met grond van hem goede diensten als onderofficier kan verlangen en of deze bekwaamheid zóó grondig is dat deze met een herhalings-oefening van 6 weken per jaar (voor een reserve-officier zelfs minder) gedurende de komende 6 jaar kan worden onderhouden. Voor de onbereden wapens, waarbij men niet eens *onafgebroken* behoeft te dienen, weegt deze vraag nog zwaarder.

Het reserve-kader bestaat nog te kort om daarop een volledig antwoord te kunnen geven, maar ik kan niet nalaten te betwijfelen of men, in tijden van oorlog, zich voldoende zal kunnen behelpen met de reservisten, indien het beroepskader mocht komen te ontbreken. Daarbij wordt niet door mij over het hoofd gezien, dat bij het reserve-kader alleen meer ontwikkelde jongelieden kunnen worden geplaatst in staat om de voorgeschreven examens af te leggen en dat men derhalve ook eerder aan dezen kan leeren hetgeen hun ontbreekt aan militaire kennis, dan aan de minder ontwikkelden. Echter staat m. i. bovenal bij de bereden wapens de theoretische bekwaamheid voor het kader ten achter bij de praktische en waar men ziet dat bijv. in het militaire Duitschland een diensttijd van 1 jaar gevorderd wordt van de Einjährigen, waaruit later de reserve-officieren worden genomen, terwijl in dat tijdsverloop veel meer en zwaardere diensten dan bij ons gevorderd worden, daar mag twijfel bestaan of men bij ons zich die praktische geschiktheid in de helft van dien tijd kan eigen maken.

Ik ben nu genaderd aan het einde mijner beschouwingen, die zich meermalen moesten bepalen, vooral wat de vrijwilligers betreft, bij het wapen der cavalerie omdat bij de Bereden Artillerie (met uitzondering van de 2 batterijen rijdende artillerie) nauwelijks genoeg vrijwilligers meer worden aangetroffen om het kader compleet te houden. In couranten-artikelen en tijdschriften is dit vrijwilliger-vraagstuk reeds meermalen behandeld zoodat veel u niet onbekend zal zijn geweest. Allerlei pogingen zijn in het werk gesteld om de dienstneming te bevorderen; sommige leden schipbreuk, andere slaagden min of meer. In tegenstelling echter met de omliggende rijken is bij ons tot nu toe zeer weinig gedaan om de positie van den vrijwilliger tijdens zijnen diensttijd en zijne vooruitzichten na afloop van dezen, te verbeteren. Moge de op handen zijnde invoering van een betere pensioenwet ook al een stap zijn om eenigszins hieraan tegemoet te komen, het vraagstuk van het verschaffen van burgerbetrekkingen aan hen die den lande trouw en eerlijk een reeks van jaren dienden, is nog steeds niet opgelost en m. i. staat of valt hiermede het vrijwilliger-systeem in ons leger.

Mocht ik mij echter daarin bedriegen en blijken ook na oplossing hiervan, de pogingen vruchteloos om de vrijwilligers voor ons leger niet alleen te krijgen maar ook te *behouden*, dan mag men eerst aannemen dat de maatschappelijke veranderde toestanden en de geringe lust van ons volk om soldaat te worden, van zulk een overwegenden aard zijn, dat dit systeem voor de toekomst heeft afgedaan. Hoe eerder er echter dan mede wordt gebroken, hoe beter ten einde niet langer den toestand, zooals die reeds eenige jaren bestaat, te bestendigen met het oog op de tactische bruikbaarheid der bereden wapens. Zooals deze thans is, lijdt de dienst daaronder en wordt deze zoo onaangenaam en zwaar voor de thans zich in de gelederen bevindenden, dat zij hunkeren naar den dag, waarop de poort der kazerne zich voor goed achter hen zal hebben gesloten.

Het eenige middel daartegen is, het contingent militie voor de bereden wapens zoodanig te verhoogen dat de ontbrekende

vrijwilligers door miliciens worden aangevuld, waardoor ook de bereden wapens voor het grootste gedeelte zouden bestaan uit militie en de aanvulling door vrijwilligers als toegift zoude moeten worden beschouwd. Wijziging der militiewet, ook zooals door mij is betoogd met het oog op den duur van den werkelijken dienst en op den tijd van opkomst der militie, zal daartoe noodig zijn, aangezien van het vastgestelde contingent waarschijnlijk niet dan ten koste van de onbereden wapens, veel meer miliciens dan thans bij de bereden korpsen kunnen worden ingedeeld. Geldelijke offers zullen hiervan het gevolg zijn, omdat thans reeds met zekerheid kan worden vastgesteld, dat in de meeste garnizoenen onvoldoende ruimte zal zijn om een grootere lichting militie die in haar geheel opkomt, behoorlijk onder dak te brengen, terwijl met het oog op de oefeningen gebrek aan rijbanen, scherm- en gymnastieklokalen zich spoedig zal doen gevoelen. Misschien zelfs zal men moeten komen tot een uitbreiding van kader en hulpmiddelen voor de opleiding. Ook echter hier moet gelden »qui vent la fin, vent les moyens.” Een leger klein in getalsterkte, moet uitmunten in gehalte en ook in ons vaderland met onze over het algemeen gewillige en volgzame miliciens, kan dat resultaat worden verkregen. Elke dag uitstel in het nemen van maatregelen om den bestaanden toestand te doen ophouden, is een stap terug op den weg om de bereden wapens te brengen op den hoogen trap van bruikbaarheid, waarop zij voor den tijd van oorlog zullen dienen te staan. Laat ons daarom hopen, dat spoedig de tijd voorbij zal zijn, dat gebrek aan voldoende personeel, hetzij vrijwilligers hetzij miliciens, het struikelblok is, waardoor zij zich niet voldoende kunnen bekwamen voor de schoone taak, die hun wacht bij de verdediging van het vaderland.

(*Toejuichingen.*)

De VOORZITTER: Ik dank den Spreker voor zijne voordracht en voor de door hem gegeven nuttige wenken. Het zal mij aangenaam zijn te vernemen, of er onder de heeren zijn, die over deze belangrijke quaestie van gedachten willen wisselen.

De heer DE RIDDER: Mijnheer de Voorzitter, het is niet zoozeer mijne bedoeling, om met den Spreker van gedachten te wisselen, dan wel, om een kleine toevoeging te geven. Het toenemend gebrek aan vrijwilligers — dat te meer opvallend is, omdat zoo menigmaal geklaagd wordt over malaise in de burgermaatschappij — is van zoo groot gewicht, dat het inderdaad noodzakelijk is, daarvan de oorzaken op te sporen. De heer Westenberg heeft daartoe o. a. lang stilgestaan bij de wenschelijkheid, om den vrijwilliger de zekerheid te geven, dat hij na volbrachten dienstdtijd een goede burgerbetrekking verkrijgen zal. Hierin nu verschil ik met den Spr. van meening, en wel in zoo verre, dat men niet daaraan in de eerste plaats moet denken, doch dat het er veel meer op aankomt, hem den dienst zelf zoo aangenaam mogelijk te maken. De heer Westenberg heeft begrijpelijker wijze — en zooals ook het laatste gedeelte van het door hem gekozen onderwerp luidt — zich meer in 't bijzonder met de bereden wapens bezig gehouden. Waar hij echter, zooals het eerste gedeelte aangeeft, »beschouwingen over de recruiteering van het Nederlandsche leger» ten beste heeft willen geven, daar zal men het wel verklaarbaar achten, dat ik mij wensch te bepalen tot het wapen, waartoe ik de eer heb te behooren, en waar het incompleet aan vrijwilligers nog veel grooter is dan bij de cavalerie. Dezelfde oorzaken, die de Spr. voor dit euvel bij laatstgenoemd wapen heeft opgegeven, gelden ook voor de infanterie, doch nog in sterkere mate. De heer Westenberg heeft van de soldijen gesproken; als hij daarbij echter het tractement bij de bereden wapens aangeeft, dan noemt hij getallen, die voor de manschappen van het onbereden gedeelte om van te watertanden zijn: hun vijfdaagsche soldij is toch eigenlijk weinig meer dan een ruime fooi. Verder geloof ik dat de uniform een belangrijke factor is, waardoor de aantrekkelijkheid van den dienst verhoogd kan worden; men moet nu eenmaal in dit opzicht rekening houden met de menschelijke ijdelheid. Doch de hoofdoorzaak van den tegenzin tegen den militairen stand moet m. i. gezocht worden in den

dienst, zooals die tegenwoordig is. Het getal manschappen, dat des winters bij de infanterie onder de wapenen wordt gehouden, is zóó gering, dat van de overblijvenden zonder overdrijving gezegd kan worden, dat zij ten gevolge van wacht- en corveediensten in een voortdurenden toestand van arrest verkeerden, dat echter niet in de strafregisters voorkomt. Hoezeer ook te betreuren, acht ik het daarom allerminst onbegrijpelijk, dat men geen lust gevoelt, om door vrijwillige dienstneming het slachtoffer van dien toestand te worden.

Naar mijne vaste overtuiging, zal er in het gebrek aan vrijwilligers bij de infanterie geen verandering ten goede komen, zoolang het tegenwoordige stelsel van korte oefening en daardoor kort verblijf onder de wapenen van kracht blijft.

De heer WESTENBERG: Met den heer De Ridder ben ik het eens, dat er ook bij de onbereden wapens te weinig menschen in dienst zijn, maar ook voor dit geval zou het gewenscht zijn de wet zoodanig te wijzigen, dat het leger bestaat uit militie, aangevuld door vrijwilligers, derhalve juist 't omgekeerde als thans, en alsdan door miliciens ook de infanterie te brengen op zoodanige sterkte, dat de oefeningen werkelijk vruchtdragend kunnen zijn.

De tegenwoordige wet betreffende de vrijwilligers, is inderdaad verkeerd en daarin moet spoedig verbetering komen, ook ten aanzien der onbereden wapens, omdat ik begrijp dat de wijze van oefening bij de infanterie nog zoo mogelijk bezwaarlijker is dan bij de cavalerie; ook daarom zou het wenschelijk zijn hoe eer hoe beter afstand te doen van het tegenwoordig stelsel.

De heer SEGBOER: Het zeer gedetailleerd overzicht door Spreker gegeven over den toestand in het leger, wordt ook door mij zeer gewaardeerd, even als 'tgeen gezegd werd over de wenschelijkheid van maatregelen, om een grooter aantal vrijwilligers te krijgen, dan wij nu hebben.

In hoofdzaak hangt de mogelijkheid daarvan, volgens Spre-

ker, af : dat aan de vrijwilligers »in dienst betere positie” en »vooral, na het verlaten van den dienst, zekerheid worde gegeven van een goed bestaan in de burgermaatschappij.”

Dit nu ben ik met Spreker geheel eens. Het is maar de vraag, bestaat er uitzicht, dat deze wensch zal en kan worden ingewilligd ?

Die kans vermindert, naar gelang het aantal noodig zijnde vrijwilligers grooter is, en daarom wilde ik Spreker vragen :

Laat varen de opvoering van den graad van geoefendheid van den milicien-cavalerist, zooveel dat mogelijk is, en formuleer in verband daarmede een eisch van een minimum aantal vrijwilligers, kader daaronder begrepen ?

Ik begrijp, dat bij minder geoefendheid, dus bij korter oefeningstijd van de miliciens, meer vrijwilligers noodig zijn, doch ik herhaal mijne vrees, dat in ons land nooit zal worden verkregen voor den milicien-cavalerist een graad van geoefendheid, in verband daarmede een zoo lange oefeningstijd, als ik vermeen dat Spreker voor *alle* cavaleristen wensch.

Heb ik daarin gelijk ; laat Spreker, 't is in goede handen, zijne gedachten laten gaan over het minimum van oefeningstijd van een milicien-cavalerist en in verband daarmede zijn eisch stellen :

»dan hebben wij zooveel kader en vrijwilligers noodig.”

Ik bedoel : Bepaal voor de miliciens de oefeningstijd zóó kort, dat daarmede bereikt wordt »de man kan onder goede leiding met vertrouwen tegen den vijand worden gebracht.” Stel de hoogste eischen van geoefendheid, bijv. voor verkenningdienst, aan de vrijwilligers.

Dat bij goeden wil, en bij de oefening 't oog alleen houdend op het éérsé noodige, de oefeningstijd voor den milicien zou kunnen worden korter dan Spreker zich voorstelt, daarvan kreeg ik de overtuiging bij de vesting-artillerie.

Ik acht daar mogelijk in zes weken een milicien te leeren de bediening van 't geschut, waarop hij is aangewezen.

Ik zoude dus wenschen : formuleering »van den oefeningstijd van den milicien, zoo kort mogelijk,” het minimum aantal

vrijwilligers in verband daarmee, om daarna met de grootste kracht aan te dringen op het nemen van de maatregelen, volgens Spreker noodig, om dat minimum in dienst te krijgen en voltallig te houden.

De heer WESTENBERG : Wanneer men bij de cavalerie tot den maatregel zou willen komen om de miliciens te oefenen bij de veldeskadrons, dan zou dit met het bestaande kader wel kunnen geschieden als men de oefeningen in den winter deed plaats hebben, doch wanneer de miliciens eerst aankomen in den zomer, dan is dit onmogelijk. Ik wil hierbij herinneren dat ik in Deventer een veldeskadron commandeerde toen proeven werden genomen met de africhting der miliciens bij de veldeskadrons.

Aanvankelijk was ik er met geheel mijn hart tegen, doch ik ondervond dat in den winter, de miliciens best waren af te richten bij de veldeskadrons. Toen echter de zomerdienst begon zeide ik aan mijn chef dat ik mij niet verantwoordelijk kon stellen voor een goede opleiding gedurende den zomer. . . .

De heer SEGBOER : U wilt een uitbreiding van den oefeningstijd en daartegen bestaat m. i. veel bezwaar.

De heer WESTENBERG : Wanneer het aantal vrijwilligers onvoldoende wordt, dan zal men wel tot een langeren diensttijd voor de miliciens moeten komen, bijv. van drie jaren. Wanneer men ziet dat in Duitschland drie jaar zelfs niet voldoende worden geacht evenmin als in Frankrijk, dan zie ik niet in dat wij in dit opzicht in korteren oefeningstijd hetzelfde zouden kunnen doen als andere landen.

De heer SEGBOER : Ik wensch in verband hiermede op te merken, dat de Zuid-Afrikaansche oorlog ons anders heeft geleerd; daar heeft men gezien hoe de menschen in den oorlog zijn, zonder eenige opleiding in het leger te hebben gehad.

Ik beroep mij alweer op de vestingartillerie, waar het moge-

lijk is, na zes weken oefeningstijd van den milicien een bruikbaar bedieningsman te maken.

Ik geloof niet, dat langdurige oefening hoofdvereischte is.

Zeer goede kortere opleiding onder zeer goed kader en daarbij geen paardenmateriaal gespaard, kan beter zijn dan langdurige oefening, waarbij deze factoren in mindere mate aanwezig zijn.

Ik moet dan ook verklaren, dat u mij niet heeft overtuigd, dat »langdurige» oefening noodzakelijk is, al geef ik gaarne toe, dat onder gelijke omstandigheden de geoefendheid in sterke mate toeneemt met den oefeningstijd.

Ik geef toe, dat mijn »minder lang» geofende menschen en gedurende de oefening en in den oorlog per paarddag meer aan paardenmateriaal zullen kosten dan uwe »langdurig» geofenden; doch wat doet dat er toe? Het komt er maar op aan dat men zijn doel bereikt en niet hoeveel paarden men doodrijdt.

Daarbij kan het nog best zijn, dat mijn denkbeeld, ten slotte economischer is.

Daarom korte oefeningstijd voor den milicien, een mogelijk minimum aantal vrijwilligers en dan niet zuinig zijn op paardenmateriaal en op het betalen van de vrijwilligers en hun zulke vooruitzichten geven bij het verlaten van den dienst, dat wij ten allen tijde dat minimum aantal vrijwilligers voltallig hebben.

De heer WESTENBERG: Ik zou voor de bereden wapens zulk een geruststellende verklaring niet durven geven.

Ik heb een jaar bij de veldartillerie gediend, en als ik dan zag de manschappen, die in Mei mee moesten naar de Oldenbroeksche heide, dan hield ik mijn hart vast en bovendien toen de menschen uit het kamp terugkeerden, waren zij weder grootendeels vergeten wat zij eerst wisten.

De VOORZITTER: Ik zou de heeren wel willen verzoeken het woord tot den Voorzitter te richten; wij vervallen anders te veel in een onderling twistgesprek. Mijns inziens loopt de

quaestie hoofdzakelijk over de vraag : in hoever door een korten oefeningstijd het beoogde doel kan worden bereikt.

De heer SEGBOER: Mijne bedoeling was alleen er op te wijzen, dat naar mijne overtuiging men niet voor den milicien-cavalerist een langduriger oefeningstijd zal kunnen verkrijgen.

Waar dit nu niet kan, geloof ik, dat ook bij korteren oefeningstijd het doel kan bereikt worden als men de middelen wil.

Een dier middelen is mijns inziens een onbelemmerde oorlogs-oefening, onverschillig wat het kost ook aan paarden.

Dat anderen daarover anders denken blijk uit het volgende :

Ik heb in Indië gezien, dat twee jonge officieren, één zeer goed, één uitstekend ruiter, op Sandelhoutpaarden gezeten zich lieten voorbij rijden door een niet-officier op een gladakpaard; alleen daardoor, dat zij medelijden hadden met hun paarden.

De geachte Spreker heeft ook als voorbeeld gewezen op de werving in Engeland.

Ik heb die ook gezien en vond een pijnlijk contrast in »de werf-officier de Queen's-shilling aanbiedende» en in het bedelaarsuiterlijk van oud-gedienden.

Ik blijf er daarom bij, dat wil men langdurige oefening men ook behoorlijk zorg moet dragen voor *al* die menschen, als zij den dienst verlaten.

Schieten onze finantiëele krachten daartoe te kort dan bepale men zich tot korten oefeningstijd van den milicien en tot een mogelijk minimum aantal vrijwilligers om in staat te zijn behoorlijk in hun heden en in hunne toekomst te voorzien.

De heer BRAAMS: Naar aanleiding van het gesprokene zij het mij vergund een paar opmerkingen te maken, die ik niet onder mij wil houden.

Door den heer De Ridder is vooröpgesteld, dat de positie van den soldaat *in* dienst beter moet worden. Ik geloof echter dat de soldaat (ik spreek hier vooral van het wapen waarbij ik dien) in dienst het nog zoo slecht niet heeft.

Het middel door den heer Westenberg aangegeven om de

positie van den soldaat te verbeteren, verdient naar mijn bescheiden meening zeker ernstige overweging, doch ik geloof ook dat de voornaamste reden waarom er zoo weinig vrijwilligers zijn, gelegen is in de omstandigheid dat de vrijwilliger zoo weinig zekerheid heeft om na het verlaten van den dienst een behoorlijke positie te kunnen verwerven.

Aannemende evenwel de stelling dat bij de bereden wapens vrijwilligers noodig zijn, omdat men het met miliciens alleen niet af kan, geloof ik dat de heer Segboer de taak van den cavalerist te gemakkelijk heeft voorgesteld.

Een cavalerist is geen vesting-artillerist, en nu kan het zijn dat de heer Segboer een officier op een raspaard heeft zien achterstaan bij iemand op een Javaansch gladdakker, doch dit meen ik wel te mogen zeggen, dat een goed cavalerist op een bloedpaard zich door niemand laat voorbijrijden.

Op de wedrennen en bij afstandsritten hebben onze bereden officieren zich voldoende doen kennen en de cavalerie-officier, die hier zijn eigen paard moet betalen, spaart het om die reden toch niet zóó, dat hij zich laat voorbijrijden, daarom meen ik te moeten opkomen tegen het voorbeeld, door den heer Segboer aangehaald. Wat voorts de dienst bij de cavalerie betreft (ik laat de bereden artillerie er buiten) het is misschien wat te veel gezegd, wat ik wel eens heb hooren beweren, dat elk cavalerie-officier moet zijn een staf-officier. Maar het is toch een feit dat van den huzaar veel wordt gevergd, vooral van het kader, zelfs veel meer dan er in den korten oefeningstijd van hem is te maken.

Maar juist omdat van het klein aantal cavalerie, dat wij hebben, zooveel geëischt moet worden, is het een illusie te meenen dat men met zooveel minder oefeningstijd zou kunnen volstaan.

Door den heer Segboer is het voorbeeld van Zuid-Afrika aangehaald, maar men vergete daarbij niet, dat daar elke boer rijden kan, terwijl bij ons veel tijd gevorderd wordt om deze hoofdvoorwaarde voor den cavalerist den man te leeren.

Mijne meening blijft het dan ook dat men bij de cavalerie,

wil men een bruikbaar korps hebben, niet beneden de drie jaren kan gaan.

De heer STEINBUCH: Ik ben het eens met den geachten Spreker, dat het premiestelsel om vrijwilligers voor den dienst te lokken, weinig waarde heeft. Aan hen, die nit lust voor den dienst zich verbinden, heeft men wat: daarentegen heeft men werkelijk niet veel aan hen, die men door premies tot dienstnemen wil verlokken.

Met genoegen heb ik het pleidooi gehoord om ten behoeve van personen, die zich in den dienst goed gedragen hebben den voorrang te geven bij het solliciteeren naar verschillende Rijks- provinciale of gemeentebetrekkings. Aan het streven om den vrijwilliger zoolang mogelijk in dienst te houden is een schaduwzijde verbonden. Ik geloof dat het gering getal vrijwilligers voor een zeker deel hieraan is toe te schrijven, dat de kans op bevordering gering is, omdat de ouderen te lang in dienst blijven. Zij weten dat zij na een zesjarigen dienst nog slechts weinig kans hebben om het tot onderofficier te brengen. Kon hier verandering in worden gebracht, dan zou dit zeker velen tot het vrijwillig dienstnemen prikkelen.

Een ander punt betreffende overplaatsing van personen naar het Depôt van Discipline, die onwaardig zijn langer in het leger te dienen. Ik voor mij ben geen voorstander van het Depôt van Discipline, de resultaten die men er van ziet, de gevallen dat iemand werkelijk verbeterd daaruit in de gelederen terugkeert, zijn zoo luttel, dat de daaraan bestede gelden m. i. nuttiger besteed zouden kunnen worden. Liever zag ik den regel gehuldigd dat iemand, niet waardig om in de gelederen te dienen, daaruit steeds verwijderd werd, en dat in verband daarmee de hier bedoelde verouderde instelling werd opgeheven.

De heer BLOYS VAN 'TRESLONG: Wat ik wilde zeggen, vervalt bijna geheel door de laatste woorden van den vorigen Spreker. Doch dit wil ik toch nog wel opmerken, dat men twintig jaren achter elkander lid van den krijgsraad moet zijn

geweest zoo als ik om te weten welke pernicieuse gevolgen dat Depôt van Discipline heeft. Ik wensch daarbij te herinneren aan de artikelen in den *Militairen Spectator* van den heer Wösenhagen tegen dat Depot. Ik beaam ton volle wat door dien deskundige daarover is geschreven.

Als er iets immoreels is in de militaire organisatie, dan is het juist het Depôt van Discipline. Op de menschen, die daar heen worden gezonden, werkt het demoraliseerend en het maakt hen in niets beter.

En is de soldaat zoo slecht, is hij een dief, die niet in de gelederen kan blijven, dan moet hij er ook geheel uit.

De heer SEGBOER: Ik begrijp best, dat de oefeningstijd voor den milicien-vestingartillerist, zooals ik mij dien denk, belangrijk verschilt van den tijd, dien de sprekers noodig achten voor oefening van den cavalierist.

Wat de opmerking van den heer Braams aangaat, geef ik gaarne toe dat men wel drie jaar (en wel meer ook) noodig heeft om van een ongeoeffend huzaar een stafofficier te maken.

Ik blijf er echter bij dat de menschen opleidende tot werktuigen in onze hand men zoowel bij de cavalerie als bij de Artillerie met korteren oefeningstijd kan volstaan als m. i. door sprekers werd gewenscht en verdedigd.

Als bij allen de goede wil bestaat en bij onbelemmerde oefening, kan men in zes weken tijds de menschen oefenen om met kans op succes tegen den vijand in te gaan.

De heer WESTENBERG: Ik wensch te constateeren dat ik het eens ben met den heer Braams.

Wat het Depôt van Discipline betreft, deel ik ook het gevoelen der andere sprekers. Dat een dief uit de gelederen moet verdwijnen, is zeer zeker en ten aanzien van de vrijwilligers geschiedt dit dan ook altijd. Maar met den milicien mag dit niet; als hij steelt, moet men hem toch in het leger houden, doch het is noodig hem te doen verdwijnen uit de gelederen, waarin alleen eerlijke soldaten mogen zijn; en daarom moet hij *uit gebrek*

aan een beter middel m. i. naar het Depôt van Discipline. Wat de heer Steinbuch betreft, erken ik dat het zeer lang dienen soms nadeelig werkt om bruikbaar kader te verkrijgen. Zoodra wij echter een betere pensioenregeling hebben, en een leeftijdsgrens wordt vastgesteld terwijl reëngagementen slechts voor 1 jaar worden toegestaan, zal ook zeker hierin verbetering kunnen komen. Zooals de zaak thans is, is het meermalen zeer moeielijk om den betrokken persoon een reëngement te weigeren omdat men hem daarmee dikwijls tot armoede brengt.

De heer BRAAMS: Nog een enkel woord in antwoord aan den heer Segboer. Mijne bedoeling was nu niet om te zeggen: elk cavalerie-officier moet een staf-officier zijn. Neen, doch de eischen worden soms zoo hoog gesteld dat men er toe komt zulks te zeggen; maar wel blijf ik er bij dat een goed cavalerie-officier geen werktuig moet zijn, maar een zelfdenkend persoon van groote ontwikkeling, en in zoover kan men denken aan een staf-officier.

De VOORZITTER: Wanneer nu niemand meer het woord verlangt, dan rust op mij de aangename plicht mijn dank te betuigen aan den Spreker en aan de heeren, die aan het debat hebben deelgenomen.

Het onderwerp, door den Spreker behandeld, is voor ons van groote beteekenis en waar zich, naar aanleiding daarvan, een debat van eenigen omvang ontwikkeld heeft, is dit zeker bemoedigend voor de richting, waarin de Vereeniging moet werken. Onderlinge gedachtenwisseling is ook bij verschil van inzichten het doel onzer bijeenkomst.

Wat mij betreft, zoo meen ik dat het besproken onderwerp voor een goed deel vastligt in de wet, die thans begin van uitvoering heeft gekregen. Na een lange worsteling zijn wij eindelijk in het bezit gekomen van een wet, waarbij aan een groot deel van onze wenschen is voldaan. Wel zijn niet al onze verwachtingen verwezenlijkt, doch wij moeten tevreden zijn en niet verwachten dat daarin in den eersten tijd verandering zal komen.

Het wil mij toeschijnen, dat ons streven thans voornamelijk gericht moet zijn op een oordeelkundige toepassing van de nu bestaande wet, teneinde langs dien weg althans zoo nabij mogelijk te komen aan het bereiken van het doel.

De oefeningstijd is, naar het oordeel van een groot aantal militairen, te kort, en door hen, die den tijd niet te kort achten, worden zulke hooge eischen gesteld, dat ze bijna niet te bereiken zijn.

Wij moeten echter werken met de middelen, die ons geboden worden; en waar nu de vrijwilligers bij de infanterie bijna zeker geheel zullen verdwijnen, moeten wij het zwaartepunt zoeken bij het kader, om daardoor te komen tot het vormen van een bruikbaar soldaat.

Tot het verkrijgen en behouden van een goed kader moeten wij niets nalaten, en wanneer aan het kader het vooruitzicht kan worden geopend, om in de toekomst burgerlijke betrekkingen te bekleeden, terwijl men gedurende hun diensttijd, hun het leven vergemakkelijkt en veraangenaamt, dan wordt daarmee in billijkheid gedaan wat voor het oogenblik mogelijk is.

Men vergete niet, dat voor groote zaken veel geld noodig is, en bij de hoogte, die ons oorlogsbudget reeds bereikt heeft, is dit nog slechts voor geringe uitbreiding vatbaar.

Hoewel het aantal toehoorders heden avond niet talrijk was, bleek het toch voldoende om een interessante gedachtenwisseling in het leven te roepen. De geleverde beschouwingen zullen zeer zeker niet onvruchtbaar blijven en stof tot nadenken geven.

Onder herhaling van mijn dank aan de Sprekers, sluit ik de vergadering.

De Secretaris,
J. M. R. LACEULLE.
